Ministeriet for
Natur og Dyrevelfærd
Styrelsen for
Grøn Arealomlægning
og Vandmiljø

Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer 2027 (tilsagnstype 68 og 69)

Januar 2027

Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer 2027
(tilsagnstype 68 og 69)

Denne vejledning er udarbejdet af:
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV)
Januar 2027

Foto: Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV)
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf.: 33 95 80 00
E-mail: mail@sgav.dk
www.sgav.dk

ISBN xxxx

Finansieret af
Den Europæiske Union

Indhold

Nyt i denne vejledning **6**

1. Kort om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer **7**
1.1 Hvem kan søge ordningen? 7
1.2 Hvad er forpligtelserne? 7
1.3 Hvor stort er tilskuddet? 8
1.4 Hvad er forskellen på tilsagn med og uden grundbetaling? 8
1.5 Hjemmeside og nyhedsbrev 8

2. Ansøgning om tilsagn og udbetaling **9**
2.1 Nyt tilsagn med eller uden grundbetaling 9
2.2 Du kan indtræde i en andens ansøgning om nyt tilsagn 9
2.3 Hvornår kan du søge? 9
2.4 Udbetaling af tilskud 10
2.5 Valg af afgrødekode ved udfyldelse af fællesskema 11
2.6 Producentskifte 12
2.6.1 Producentskifte og –ophør af tilsagn 12
2.6.2 Frist for ændring af producentskifte 12
2.6.3 Hvad skal overdrager gøre? 13
2.6.4 Hvad skal erhverver gøre? 13
2.6.5 Når du indtræder i et tilsagn 13

3. Hvilke kriterier skal dine arealer leve op til, før du søger ordningen? **14**
3.1 Du skal drive arealet som ejer eller forpagter 14
3.1.1 Kravet til rådighed 14
3.2 Hvilke arealer kan du søge til? 15
3.3 Hvilke arealer kan du ikke søge tilsagn til 16

4. Hvilke forpligtelser skal dine arealer opfylde i tilsagns-perioden? **18**
4.1 Krav til plantedække 18
4.2 Forpligtelse til afgræsning 19
4.2.1 Vælg mellem synligt afgræsset, fast græsningstryk eller ekstensiv græsning 21
4.2.2 Græsningsmetode synligt græsset 22
4.2.3 Græsningsmetode fast græsningstryk 23
4.2.4 Græsningsmetode ekstensiv græsning 26
4.3 Forpligtelse til slæt 27
4.3.1 Forpligtelse til slæt (tilsagn med start 1. januar 2024, 2025 eller 2026) 28
4.3.2 Forpligtelse til slæt (tilsagn med start 1. januar 2027) 28
4.4 Hvad må du ikke på arealer med tilsagn til pleje af græs- og naturarealer? 29
4.5 Hvad kan indgå i det tilskudsberettigede areal? – Fleksibilitet 29
4.6 Hvad kan ikke indgå i det tilskudsberettigede areal? – Begrænsninger 31

5. Hvilke tilskud kan du søge på samme areal **33**
5.1 Sammenhæng med andre ordninger 33
5.1.1 Hvilke ordninger kan kombineres med Pleje af græs- og naturarealer 33
5.1.2 Hvilke ordninger kan ikke kombineres med Pleje af græs- og naturarealer 33

5.2 Du skal overholde kravene under konditionalitet og social konditionalitet ... 33
5.3 Tilsagnsarealer kombineret med grundbetaling til projektarealer ... 34
5.4 Arealer tilplantet med skov eller omfattet af tilskudsordning til skovbrug ... 35
5.4.1 Bevoksede arealer uden fredskovspligt ... 35
5.4.2 Arealer med fredskovspligt ... 35
5.4.3 Kombination med tilsagn til skovrejsning ... 36
5.5 Arealet er ikke landbrugs- eller naturareal ... 36

6. Kontrol og administrative sanktioner ... 37
6.1 Kontrol ... 37
6.2 Administrative sanktioner ... 38
6.2.1 Hvis du indsender en ansøgning om udbetaling for sent ... 38
6.2.2 Hvis du ikke indberetter alle bedriftens landbrugsarealer ... 38
6.2.3 Hvis der er betingelser under en tilskudskategori, som ikke er opfyldt ... 39

7. Andre regler, du bør kende ... 43
7.1 Husk nationale bestemmelser ved etablering af småbiotoper ... 43
7.2 Svig med og misbrug af tilskud ... 43
7.3 Omgåelse af krav og regler ... 44
7.4 Omdannelse af dit tilsagn til en anden type tilsagn ... 44
7.5 Du kan i visse tilfælde udtræde af dit tilsagn uden tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud ... 45
7.6 Andre reguleringer: Naturbeskyttelsesloven og Natura 2000 ... 45
7.7 Dispensation ... 46
7.8 Force majeure og ekstraordinære omstændigheder ... 47
7.9 Revisionsklausul ... 48
7.10 Vi indsamler og behandler dine data ... 48
7.11 Hvis du vil klage over en afgørelse fra os ... 49

8. Retsgrundlag ... 50
8.1 EU-regler ... 50
8.2 Danske regler ... 50
Bilag 1: Oversigt over vægtningsfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer ... 51
Bilag 1.1. Vægtningsfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer – tilskudskategorierne forpligtelse til græsning både med og uden mulighed for kombination med grundbetaling ... 51
Bilag 1.2. Vægtningsfaktorer for tilsagn med forpligtelse til slæt både med og uden kombination med grundbetaling ... 54
Bilag 2: Rækkefølge for sanktionering ved overskridelse af 20 pct. fleksibilitet ... 56
Bilag 2.1 Sanktionering ved overskridelse af 20 pct. fleksibilitet ... 56

Nyt i denne vejledning

Januar 2027

- Konditionalitetskravet GLM 10 om fire pct. ikke-produktive elementer og arealer udgår fra og med 2027 i forbindelse med indførelsen af den nye kvælstofreguleringsmodel udledningsbaseret markregulering (UMR). Du kan læse mere om konditionalitet i afsnit 5.2.
- Hjemmelshenvisninger, årstal og henvisninger til kortbilag er blevet opdateret.

I denne vejledning er flere steder anvendt 'SGAV', der er en forkortelse for 'Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø'.

1. Kort om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer

Denne vejledning er relevant for dig, der har tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer med tilsagnstype 68 og/eller 69 med start 1. januar 2024 eller senere.

Hvis du har ældre tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer skal de fortsat indberettes som tilsagnstype 66 eller 67. Hvis du vil vide mere om de tidligere tilsagnstyper 66 og 67, kan du læse om dem i vejledningen for disse tilsagn på siden for
Pleje af græs- og naturarealer

Ordningen for pleje af græs- og naturarealer er en del af den danske CAP-plan 2023-2027, der er medfinansieret af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL). Formålet med ordningen er at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten på lysåbne naturarealer via ekstensiv landbrugsdrift med årlig afgræsning eller slæt. Tilskuddet bliver derfor givet med henblik på at pleje værdifulde græs- og naturarealer med enten afgræsning eller slæt.

Tilsagnsperioden er 5 år, og du skal overholde betingelserne for ordningen i alle 5 år. I hele tilsagnsperioden skal du hvert år anmode om udbetaling af tilskud i fællesskemaet.

1.1 Hvem kan søge ordningen?

Du kan bl.a. søge tilsagn om tilskud, hvis du har et areal, der ligger inden for udpegningen "Særligt udpegede Natura 2000-arealer til pleje", eller hvis mindst 0,1 ha. af din mark har en høj naturværdi (HNV) på mindst 5. Læs mere i afsnit 3.2.

Du kan vælge at søge tilsagnstype 69 under tilsagnsordningen om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer, så du samtidig kan søge grundbetaling på samme areal. Du kan også undlade muligheden for at kombinere med grundbetaling, så søger du tilsagnstype 68. Hvis du søger grundbetaling, kan du søge grundbetaling til projektarealer, og være undtaget fra at opfylde de almindelige regler for grundbetaling.

Fristen for at anmode om udbetaling af dit tilsagn i fællesskema er i 2027 den 20. april, og fristen for at indsende ændringer til fællesskemaet er den 18. maj 2027. Du kan holde dig orienteret om ændringerne til fristerne i 'Bekendtgørelse om ansøgninger m.v. for landbrugere i Tast selv' (ansøgningsbekendtgørelsen), som du kan finde link til i afsnit 8.2.

1.2 Hvad er forpligtelserne?

Når du søger om 5-årigt tilsagn, skal du vælge mellem enten forpligtelse til enten afgræsning eller slæt:

- **Forpligtelse til afgræsning:** Ved forpligtelse til afgræsning, skal du hvert år vælge græsningsmetode. Det vil sige, at du skal vælge mellem én af de tre nedenstående græsningsmetoder:
  - Synligt afgræsset: Arealet skal fremstå synligt afgræsset senest den 15. september.
  - Fast græsningstryk: Arealet skal afgræsses med et fast græsningstryk på mindst 0,3 SK/ha i perioden fra 1. juni til 31. august.
  - Ekstensiv græsning: Marker med tilsagn, hvor du har valgt græsningsmetoden ekstensiv græsning, skal i løbet af perioden 1. januar til og med 30. november i tilsagnsåret være omfat-

tet af græsning. Græsningen skal medføre, at marken fremstår påvirket af græsningsaktiviteten om efteråret, hvilket skal dokumenteres ved indsendte foto i perioden fra 15. oktober til 30. november.

- **Forpligtelse til slæt for nye tilsagn med start 1. januar 2027:** Her skal du hvert år tage mindst ét slæt i perioden 1. september til 25. oktober.

Du kan læse mere om forpligtelserne til afgræsning og slæt i kapitel 4.

1.3 Hvor stort er tilskuddet?

Tilskuddets størrelse afhænger af, om du kombinerer med grundbetaling og om du vælger plejeforpligtelse med afgræsning eller slæt. Nedenunder kan du se satserne.

TABEL 1.1. Størrelse på tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

	Type 68 Uden kombination med grundbetaling	Type 69 Kombination med grundbetaling
Afgræsning	2.600 kr. pr. ha	1.650 kr. pr. ha
Slæt	1.050 kr. pr. ha	850 kr. pr. ha

1.4 Hvad er forskellen på tilsagn med og uden grundbetaling?

Når du søger om et 5-årigt tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer, skal du vælge, om du ønsker mulighed for at kombinere dit tilsagn med grundbetaling. Dit valg gælder for alle 5 år, og der er forskel på, hvad du kan med dit tilsagn – alt efter om det er med eller uden grundbetaling. Så hvad er forskellen egentlig?

TABEL 1.2. Forskellen på tilsagn med og uden grundbetaling.

Type 68 Uden kombination med grundbetaling	Type 69 Kombination med grundbetaling
Højere sats	Lavere sats
Du kan ikke kombinere med grundbetaling.	Du har mulighed for at søge grundbetaling. Dette vælges fra år til år, men satsen på dit tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer er den samme hvert år.
Du kan hvert år vælge mellem fast græsningstryk, synligt afgræsset eller ekstensiv græsning, hvis du vælger forpligtelse til afgræsning.	Hvis du søger almindelig grundbetaling, kan du kan alene vælge græsningsmetoden synligt afgræsset ved forpligtelse til afgræsning.
	Du kan vælge fast græsningstryk eller ekstensiv græsning, hvis du ikke søger om udbetaling af grundbetaling eller hvis du søger grundbetaling til projektarealer. Læs mere om grundbetaling til projektarealer i afsnit 5.3.

1.5 Hjemmeside og nyhedsbrev

Du kan læse mere om ordningen på
Pleje af græs- og naturarealer
Du kan læse mere om natur på siden
Naturpleje
Hvis der sker ændringer i ordningen, bliver det annonceret på SGAV's hjemmeside samt i vores nyhedsbreve.
Du kan tilmelde dig nyhedsbrevene her.

2. Ansøgning om tilsagn og udbetaling

Pleje af græs- og naturarealer er en 5-årig tilsagnsordning. Du skal ansøge om nyt tilsagn i perioden primo juli – 22. september 2027. Du søger tilsagn i tilsagnsskemaet, som du kan finde i Tast selv. Du skal derudover søge udbetaling i fællesskemaet i hvert af de 5 tilsagnsår.

2.1 Nyt tilsagn med eller uden grundbetaling

Når du skal søge nyt tilsagn, skal du vælge, om du ønsker muligheden for at søge grundbetaling i løbet af tilsagnsperioden. Dette valg kan ikke ændres i løbet af den 5-årige tilsagnsperiode. Hvis du vælger at kombinere med grundbetaling (type 69), vil du få udbetalt den samme sats i alle 5 tilsagnsår, uanset om du søger grundbetaling eller ej. Du søger om nyt tilsagn i tilsagnsskemaet. Se i afsnit 3.2 hvilke arealer du kan søge tilskud til.

Du skal yderligere vælge mellem forpligtelse til afgræsning eller slæt. Denne forpligtelse gælder for alle 5 tilsagnsår. Det er en betingelse for at kunne få tilsagn, at du samtidig accepterer erklæringen i tilsagnsskemaet. I erklæringen i tilsagnsskemaet fremgår blandt andet, at man som ansøger er bekendt med reglerne for tilskudsordningen, reglerne om behandling af virksomheds- og personoplysninger og reglerne om konditionalitet.

2.2 Du kan indtræde i en andens ansøgning om nyt tilsagn

Du kan indtræde i en andens ansøgers ansøgning om nyt tilsagn. Det kan eksempelvis være, hvis en anden landbruger har ansøgt om nyt tilsagn til et areal, og arealet overdrages til dig, inden SGAV har givet tilsagnet. For at gøre dette, skal du acceptere og indsende en erklæring til SGAV. Det foregår gennem et særligt skema på SGAVs side om:
Producentskifte. Erklæringen hedder ”Erklæring om indtræden i ansøgning om tilsagn”.

2.3 Hvornår kan du søge?

Du kan finde de vigtigste frister og datoer for Pleje af græs- og naturarealer i tabel 2.1 nedenfor.

TABEL 2.1. Vigtige frister og datoer

Vigtige datoer for 2027	Handlinger
2027	
1. januar – 30. november	Ved ekstensiv græsning: Arealet skal være omfattet af græsning i løbet af perioden, så det fremstår påvirket heraf på billeddokumentationen.
2. februar	Fællesskemaet åbner i Tast selv.
20. april	• Frist for indsendelse af fællesskema. • Frist for anmodning om udbetaling i fællesskemaet, hvis du har ansøgte eller eksisterende tilsagn.
28. april	Frist for at sende ændringer til markblokke og tilhørende korttemaer for ansøgningsåret 2027.
1. maj – 20. juni	Forbudsperiode: Slæt og afpudsning er ikke tilladt i denne periode. Fælles for alle græsningsmetoder. Se nedenfor om længere perioder for de enkelte græsningsmetoder.
1. maj – 31. august	Forbudsperiode: Slåningsforbud for tilsagn med forpligtelsen slæt, med tilsagnsstart 2027.
18. maj (ændringsfrist)	• Frist for at vælge mellem fast græsningstryk, synligt afgræsset eller ekstensiv afgræsning. • Frist for at ansøge om nedsat græsningstryk.

	• Frist for ændringer til fællesskemaet, herunder ændringer til din anmodning om udbetaling af tilsagn. • Frist for forsinket indsendelse af fællesskemaet og forsinket ansøgning om udbetaling af tilsagn. • Frist for at indberette producentskifte i fælleskemaet. Se afsnit 2.6 om producentskifte.
1. juni	Frist for plantedække i det første tilsagnsår.
1. juni – 31. august	Ved fast græsningstryk: Dyrene skal være ude på arealet i denne periode.
1. juni – 15. september	Ved synligt afgræsset: Afgræsningen skal ske indenfor denne periode, så marken fremstå synligt afgræsset pr. 15. september.
21. juni – 15. september	Ved slæt (tilsagn med start 1. januar 2024 eller 2025): Der skal være taget et høslæt i denne periode.
21. juni – 15. september	Ved synligt afgræsset: Slæt og fladedækkende afpudsning er ikke tilladt i denne periode.
21. juni – 31. august	Ved fast græsningstryk: Slæt og fladedækkende afpudsning er ikke tilladt i denne periode.
21. juni – 30. november	Ved ekstensiv græsning: Slæt og fladedækkende afpudsning er ikke tilladt i denne periode.
primo juli– 22. september	Ansøgningsrunden for nye tilsagn er åben.
1. september	Data fra Naturbasen trækkes til næste års HNV-kort. Se afsnit 3.2 om HNV.
1. september – 25. oktober	Ved slæt (tilsagn med start 2026): Der skal være taget et høslæt i denne periode.
15. oktober – 30. november	For græsningsmetoden for 'Ekstensiv græsning': I perioden skal du tage og indsende foto via SGAV's app 'Jordbrugsfoto'.
1. december	Data fra Miljøportalen trækkes til næste års HNV-kort. Se afsnit 3.2 om HNV.

2.4 Udbetaling af tilskud

Hvis du søgte et tilsagn i 2026, der starter 1. januar 2027, skal du første gang søge om udbetaling i Fællesskema 2027.

Du skal hvert år både indtegne dine marker i 'Internet Markkort' (IMK) og søge om udbetaling i fællesskemaet for dit tilsagn siden "Udbetaling af tilskud til Pleje af græs- og naturarealer" i fællesskemaet, som du finder i Tast selv. Du skal også huske at acceptere erklæringen i fællesskemaet. Udbetalingen sker én gang årligt typisk fra begyndelsen af december måned.

Fristen for at anmode om udbetaling

Du skal søge om udbetaling i dit Fællesskema 2027 senest den 20. april, og fristen for at indsende ændringer til fællesskemaet er den 18. maj 2027. Du kan holde dig orienteret om ændringerne til fristerne i gældende 'Bekendtgørelse om ansøgninger m.v. for landbrugere i Tast selv' (ansøgningsbekendtgørelsen).

Du kan som udgangspunkt trække din ansøgning om udbetaling helt eller delvist tilbage på ethvert tidspunkt. Du kan dog ikke trække arealer tilbage efter den 15. november, eller hvis vi har oplyst dig om, at vi har til hensigt at foretage kontrol på din bedrift. Efter et kontrolbesøg kan du ikke trække de arealer ud, hvor vi har konstateret manglende overholdelse af tilskudsbetingelserne.

Vær opmærksom på, at det vil kunne medføre et tilbagebetalingskrav, hvis du i løbet af ansøgningsåret udtræder af dit tilsagn, herunder også ved at trække arealer ud af fællesskemaet.

Hvis du ikke søger om udbetaling:
Hvis du siger "Nej" til udbetaling af tilskud, vil tilsagnet som udgangspunkt bortfalde med krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud. Du skal dog sige "Nej" til udbetaling, hvis du har overdraget tilsagnsmarken, læs i afsnit 2.6. Hvis du har ældre tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer, skal de stadig indberettes med tilsagnstype 66 eller 67.

Hvis du har fået en dispensation fra nogle af tilsagnsbetingelserne, er det de betingelser, der fremgår af dispensationen, du erklærer at overholde. Du skal altså stadig sætte hak i "Ja" i feltet "Jeg søger om udbetaling af tilskud", også selv om du pga. dispensationen ikke får dit tilskud udbetalt. Læs mere om dispensation i afsnit 7.7.

2.5 Valg af afgrødekode ved udfyldelse af fællesskema

Når du søger om udbetaling, er det vigtigt, at du indberetter arealet med den rigtige afgrødekode. Afgrødekoden skal være en af tre tilsagnskoder, som er uden kvælstofnorm og afspejler arealets status (se Tabel 2.2). Hvis du anvender en ikke-tilskudsberettiget afgrødekode, kan du ikke søge om udbetaling på marken i fællesskemaet.

TABEL 2.2. Afgrødekoder der kan bruges til tilsagnsarealer

Afgrøde-kode	Tekst	Bruges når
254	Miljøgræs MVJ-tilsagn (0N), Permanent	Anvendes til landbrugsarealer, der opfylder de almindelige betingelser for grundbetaling (uanset om du søger grundbetaling eller ej), og som var **permanent græs** før tilsagnets start.
247	Miljøgræs MVJ-tilsagn (0N), Omdrift	Anvendes til landbrugsarealer, der opfylder de almindelige betingelser for grundbetaling (uanset om du søger grundbetaling eller ej), og som havde status af **omdrift** før tilsagnets start.
318	MVJ ej udtagning, ej landbrugsareal	Anvendes til arealer, hvor du ikke søger grundbetaling eller hvor du søger 'grundbetaling til projektarealer'. Se afsnit 5.3.

Et areal med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer kan være enten et naturareal eller være et landbrugsareal og have status af enten omdrift eller permanent græs. Arealets status har ikke indflydelse på tilsagnsreglerne, men har betydning for GLM 1-kravet om opretholdelse af permanent græs. Læs mere om GLM og sammenhæng med konditionalitet i afsnit 5.2.

Et græsareal har status af omdrift, ind til det efter 5 år med græs og andet grøntfoder opnår status af permanent græs på sjette året. For arealer i flerårige tilsagn gælder der en særregel, som betyder, at status fastfryses i tilsagnsperioden. Det betyder kun noget for arealer, som har status af omdrift, når man indtræder i tilsagn. Har et areal f.eks. ligget med græs i 4 år, før du fik tilsagn på arealet, vil arealet have status som 5. års græs i det første år, efter tilsagnet er udløbet (se Tabel 2.3 for eksempler). Status forbliver fastlåst, så længe der gentegnes tilsagn på arealet. Et areal kan derfor godt have status af omdrift, selvom der er eller har været tilsagn på det i en længere årrække.

TABEL 2.3. Arealstatus ved tilsagn og efter tilsagnets afslutning.

2024	2025	2026 Tilsagn start	2027	2028	2029	2030 Tilsagn slut
Græs år 3	Græs år 4	Tilsagn Omdrift (græs år 5)				Omdrift (græs år 5)
Græs år 5	Permanent græs	Tilsagn Permanent græs				Permanent græs
Tilsagn på tidligere omdriftsareal		Nyt tilsagn/genteg-ning Afgrødekode: 247				Omdrift (græs år 1)
Tilsagn på tidligere permanent græs		Nyt tilsagn/genteg-ning Afgrødekode: 254				Permanent græs

Forklaring af begrebet 'permanent græs':
Begrebet permanent græs blev først indført i 2005. Arealer, der har haft tilsagn uafbrudt siden 2004 eller tidligere, kan derfor have status af omdrift.

Det kan under de gældende regler lade sig gøre at skifte status fra omdrift til permanent græs, hvis dit areal har været omfattet af miljøtilsagn siden 2004. Det kan være, at dit tilsagn har status som omdrift på grund af krav til anvendelse af afgrødekoder under den tidligere reformperiode. Hvis du har sådan et tilsagn med plejeforpligtelse og er sikker på, at dit areal aldrig har været opdyrket, skal du skrive en bemærkning om det i fællesskemaet og angive det med afgrødekode 254. Dette kan også være relevant for 5-årige tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

2.6 Producentskifte

2.6.1 Producentskifte og –ophør af tilsagn

Når et areal bliver solgt, bortforpagtet, eller forpagtningen ophører, skal du tage stilling til overdragelse af dit tilsagn til den nye ejer eller forpagter. Der er to muligheder:

A. Tilsagnet overdrages til den nye ejer eller forpagter, som indtræder i rettigheder og forpligtelser
B. Tilsagnet ophører i forbindelse med overdragelse af arealet, uden at tidligere udbetalt tilskud skal betales tilbage.

Det er vigtigt, at du i alle tilfælde indberetter producentskiftet til SGAV via fællesskemaet. Dette sker ved at både overdrager og erhverver markerer producentskiftet for hver enkelt mark i fællesskemaet i 'Markplan for pleje af græs- og naturarealer'. Erhverver skal herefter acceptere markeringen i kolonnen i markplanen vedr. producentskifte. Producentskifte kan kun foregå gennem fællesskema, så det er ikke længere muligt at indsende en separat producentskifteerklæring.

Hvis du ikke indberetter producentskiftet, bortfalder tilsagnet med krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud. Du skal også indberette et producentskifte, hvis hele din bedrift skifter ejer, fordi der er stiftet et selskab (A/S, ApS eller I/S) eller et selskab er ophørt med at eksistere.

I særlige tilfælde, hvor en tilsagnshavers virksomhed ophører endeligt inden åbning af fællesskemaet for 2027, og hvor overdragelsen af det økonomiske ansvar for driften af tilsagnsarealet ligger efter udløb af fristen for indgivelse af fællesskema 2026, kan der dog foretages et producentskifte alene ved at kontakte SGAV på landbrugsstotte-okologi@sgav.dk senest ved åbningen af fællesskema 2027.

2.6.2 Frist for ændring af producentskifte

Fristen for at indberette et producentskifte til SGAV er den samme som fristen for indsendelse af ændringer til fællesskemaet.

2.6.3 Hvad skal overdrager gøre?

Som overdrager skal du i fællesskema på siden "Pleje af græs- og naturarealer" altid markere for producentskifte i Forskelsviseren kolonne 'B12'. Husk, at du som overdrager skal indsende fællesskemaet med markeringer for producentskifte, også selv om du ikke længere søger nogen form for landbrugsstøtte. Producentskifte kan kun foregå gennem fællesskema, og det er derfor ikke længere muligt at indsende en separat producentskifteerklæring. Hvis du som overdrager ikke har nogen tilgængelige marker, kan du vedhæfte et tomt markkort til dit fællesskema.

Hvis overdrager ikke indsender et fællesskema, vil tilsagnet bortfalde med krav om tilbagebetaling. Dette uanset om erhverver indsender et fællesskema, hvor der indberettes et producentskifte.

2.6.4 Hvad skal erhverver gøre?

Der er to scenarier:

1. **Erhverver overtager tilsagnet**
   Du skal for de erhvervede marker i fællesskema i Markplanen på siden "Pleje af græs- og naturarealer" vælge "Ja" til udbetaling i kolonne A5, vælge græsningsmetode og markere for producentskifte i kolonne A15. Ved at markere for producentskifte accepterer du samtidig betingelserne i tilsagnet.

2. **Erhverver vil ikke overtage tilsagnet**
   Du skal for de erhvervede marker i fællesskema på siden " Pleje af græs- og naturarealer" vælge "Nej" til udbetaling i kolonne A5. Tilsagnet vil da bortfalde uden krav om tilbagebetaling.

   Hvis erhverver ikke indsender et fællesskema, vil tilsagnet ligeledes bortfalde uden krav om tilbagebetaling.

2.6.5 Når du indtræder i et tilsagn

Det er vigtigt, at du som erhverver anmoder om udbetaling af tilskud, ellers vil tilsagnet bortfalde. Når du indtræder i et tilsagn, betyder det, at du overtager tilsagnet med de rettigheder og forpligtelser, der gælder for det pågældende tilsagn. Du skal opfylde disse forpligtelser i den resterende periode af tilsagnet fra overdragelsesdatoen. Hvis tilsagnet bortfalder efter overdragelsesdatoen, vil det også være dig, der skal tilbagebetale tidligere års udbetalte tilskud, dvs. også tilskud udbetalt til den tidligere tilsagnshaver.

Når du og overdrageren har indsendt jeres fælleskemaer med markering af producentskifte, indtræder du i tilsagnet, og tilsagnet vil herefter fremgå af listen over dine registrerede tilsagn. Tilsagnet vil dog først fremgå af listen over dine registrerede tilsagn, når producentskiftet gennemføres hos os.

Læs mere om
Producentskifte

Hvis du vil læse om love og regler

- Til dette afsnit har vi brugt Bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- § 2, nr. 2-5), 16-17) og 27-28) om definitioner
- §§ 3-7
- § 35 om producentskifte af tilsagn med tillæg for naturværdi
- § 36, stk. 1-4 om ændring af tilsagn
- § 38 om producentskifte

3. Hvilke kriterier skal dine arealer leve op til, før du søger ordningen?

3.1 Du skal drive arealet som ejer eller forpagter

Du skal være opmærksom på følgende kriterier, når du søger om eller indgår i et tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer:

- Du skal som ejer eller forpagter drive det eller de græs- eller naturarealer, som du søger tilsagn til. Du kan ikke få tilsagn, hvis du alene har en græsningsaftale eller lignende.

- Det areal, som du søger tilsagn til, skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,3 ha. Et areal betragtes som sammenhængende med en tilstødende mark, hvis markerne er beliggende indenfor samme markblok. Er markerne forbundne via en passage, fx gennem et læhegn eller andet, så skal selve adgangen/passagen være tilskudsberettiget og være mindst 5 meter bred.

- Det samlede ansøgte tilsagnsareal skal udgøre mindst 2,0 ha. Arealet kan udgøres af både eksisterende og tidligere tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer (type 66 og 67) indgået før 2023 og nye tilsagnsarealer af tilsagnstypen 68 og 69.

- Du er dog undtaget kravet om mindst 2,00 ha, hvis der på det godkendte tilsagnsareal er mindst 0,10 ha af habitatnaturtyperne rigkær, kildevæld eller overdrev, jf. udpegningsgrundlaget særlige Natura 2000-naturtyper.

3.1.1 Kravet til rådighed

Kravet til rådighed over de ansøgte arealer er i bekendtgørelsen fastsat som, at du skal ”som ejer eller forpagter drive arealet ved tilsagnsperiodens begyndelse”. Dette begreb skal forstås i overensstemmelse med EU-retten, da tilskudsordningen er en del af CAP2023-2027.

Dette betyder, at du som ansøger på et areal du har forpagtet, skal have en aftale med ejer af arealet (bortforpagter), der indebærer, at du kan opfylde forpligtelserne for PLG-ordningen. Både i forhold til at sikre den fornødne græsning eller adgang til at tage slæt, men også i forhold til at sikre, at det ikke er muligt for andre at foretage handlinger, der ikke er tilladte i forhold til ordningen. Dette vedrører alle forbud, for eksempel adgangen til at gødske, sprøjte eller omlægge arealet med PLG-tilsagn.

Dette skyldes, at du som indehaver af et PLG-tilsagn er ansvarlig for opfyldelse af alle forpligtelser i tilsagnet. Dit ansvar som tilsagnshaver er det samme, om du er forpagter eller ejer af arealet.

Din rådighed, og dermed den ret, der er givet i forpagtningskontrakten, skal udelukke, at andre kan have samme ret til rådighed på arealet. Du skal således have en eksklusiv ret til arealet for at kunne opnå tilsagn. Du må dog gerne aftale med andre dyreholdere eller maskinstationer, at de skal stå for det praktiske i forhold til græsningen eller at tage slæt, men det skal være efter aftale med dig, da du er ansvarlig for overholdelse af tilsagnet.

Der er ikke krav om, at en aftale skal være skriftlig for at være juridisk gyldig. Hvis det ikke klart fremgår af en skriftlig forpagtningsaftale, at du har eksklusiv rådighed vedrørende de relevante forhold jf. ovenstående, kan du som ansøger og forpagter blive bedt om at skulle dokumentere din eksklusive

rådighed i forbindelse med tilsagnssøgningen eller i en efterfølgende rådighedskontrol fra styrelsens side i løbet af den 5-årige tilsagnsperiode.

Hvis din aftale ikke er tilstrækkelig tydelig, eller hvis den er mundtlig, må du i forbindelse med en rådighedskontrol forvente at skulle indhente en uddybende erklæring fra din aftalepart, således det kan dokumenteres, at du har og havde den fornødne rådighed og i den forbindelse eventuelt, at ejer af arealet (bortforpagter) ikke har udført ikke tilladte aktiviteter på arealet.

Det afgørende er, om det er muligt for dig at opfylde de forpligtelser under tilskudsordningen, der kan medføre kompensation. Vi ser blandt andet på, at det ikke fremgår af aftalen, at ejer har forbeholdt sig rettighed til bestemte ting, som kan have betydning for støttebetingelserne, samt at dine rettigheder som forpagter ikke er begrænset til f.eks. kun at omfatte afgræsning.

Det betyder, at vi ikke underkender en aftale for manglende rådighed, selv hvis der i aftalen fremgår meget detaljerede krav til græsningsplejen, så længe det ikke hindrer din opfyldelse af forpligtelserne i tilsagnet.

3.2 Hvilke arealer kan du søge til?

Du kan søge om tilsagn til arealer, der opfylder et af følgende kriterier:

- Mindst 50 pct. af marken ligger inden for et særlig udpeget Natura 2000-areal til pleje
- Mindst 0,10 ha af marken har HNV (høj naturværdi) på 5 eller derover.
- Mindst 50 pct. af marken ligger inden for et Natura 2000-område og mindst 90 pct. af arealet er en gentegning af tilsagn (type 66 eller 67).
- Mindst 50 pct. af marken er en del af et vådområdeprojekt, et projekt om forberedelse til afgræsning eller et lavbundsprojekt (herunder tilsagn med udtagning af kulstofrige lavbundsjorder ”klima-lavbundsprojekter” givet i 2021-2026.

For tilsagnsarealer med tilskud til Pleje af græs- og naturarealer anvendes HNV-kortet med henblik på at fokusere arealer med størst naturværdi, der ligger udenfor arealer med udpegningsgrundlaget ’særligt Natura 2000-areal til pleje’. På den måde sikrer vi, at tilskuddet til naturpleje gives til de arealer, som giver størst afkast af plejen i form af højere biodiversitet.

HNV-kortet vægter naturværdien af et areal ud fra 14 parametre, der spænder fra landskabsforhold og driftspraksis til forekomst af særlige arter. Et areal kan have en HNV-værdi på op til 13. Den aktuelle værdi vises på HNV-kortet, der kan tilgås både via ’Internet Markkort’ (IMK) og
Arealinformation
Ved hjælp af en farveskala kan du se et areals aktuelle naturværdi.

Det er muligt at overføre HNV-værdien fra en mark til en anden mark, selvom markerne ligger i hver sin markblok. Det er dog et krav, at den korteste afstand mellem markerne højst er 2 meter.

Kortgrundlaget for HNV opdateres hvert år på baggrund af nyeste data, som trækkes den 1. december. Data trækkes bl.a. fra Naturbasen og fra Naturdatabasen i Miljøportalen, kommuner kan indberette planteregistreringer (planteindikator 1,2 og 3).
naturbasen.dk
Derudover trækkes også løbende data fra øvrige databaser, som anvendes af både borgere og kommuner i forbindelse med indberetning af artsfund. Se mere på siden
Arter
Læs mere om HNV på styrelsens hjemmeside.

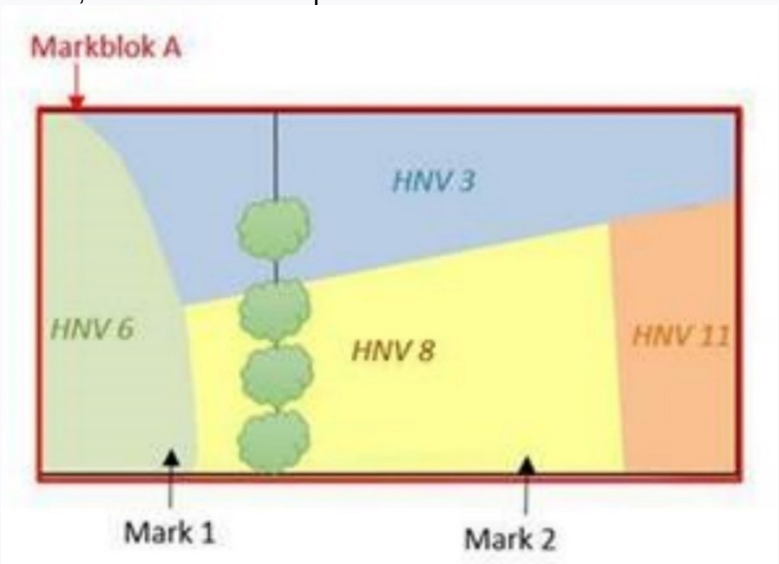
Valg af afgrødekoden har betydning for HNV-værdien

Du skal være opmærksom på, at afgrødekoden har betydning for HNV-værdien. Det er kun visse afgrødekoder, der udløser point for "ekstensiv drift". Samtidig er der nogle afgrødekoder, som udelukker point for "Nærhed til kyst", "Lavbund" og "Skråninger/skrænter". Se listerne over afgrødekoderne i 'Appendix 1' (side 9):
DCE-rapport om teknisk beskrivelse af HNV-kortet (25. februar 2025).

Hvornår kan HNV overføres til en anden mark?

HNV kan gælde på tværs af markindtegninger, så længe de ligger op til hinanden (maks. 2 meters afstand). Dette gælder også selvom markerne ligger i forskellige markblokke. Du kan også overføre HNV fra en mark, hvor du har et eksisterende tilsagn med tilsagnstype 68 (eller 66) eller 69 (eller 67), til en mark, hvor du søger et nyt tilsagn.

Hvis du søger nyt tilsagn til to marker i samme markblok (med maks. 2 meters afstand), vil systemet selv anvende den højeste HNV for begge marker. Hvis den ene mark derimod allerede har et eksisterende tilsagn, skal du selv overføre en eventuel højere HNV til den mark, hvor du søger nyt tilsagn. Det kan systemet ikke gøre. Det samme gør sig gældende, hvis markerne ligger i forskellige markblokke, hvor du selv skal opskrive HNV-værdien.

Figur 3.2. HNV kan gælde på tværs af markindtegningen, hvis markerne ligger op til hinanden. Dette er uanset om de ligger i samme eller forskellige markblokke. Mark 1 og 2 ligger op til hinanden med maks. 2 meters afstand og ligger i samme markblok. Begge marker vil derfor have HNV på 11 (hvis området med HNV 11 udgør mindst 0,10 ha – også selvom mark 2 allerede har et eksisterende tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer.

3.3 Hvilke arealer kan du ikke søge tilsagn til

Du kan ikke søge tilsagn, hvis der i forvejen gælder en forpligtelse på arealet til afgræsning eller slæt som følge af:

- aftale, der indebærer, at du får betaling for denne forpligtelse.
- tilsagn om tilskud i medfør af samme eller anden lovgivning.
- servitut.
- krav, der er pålagt i medfør af anden lovgivning.

Derudover må arealet ved tilsagnsperiodens begyndelse ikke:

- være tilplantet med skov.
- være pålagt fredskovspligt, medmindre arealet er et ubevokset landbrugs- eller naturareal.
- være omfattet af en tilskudsordning til skovbrug.

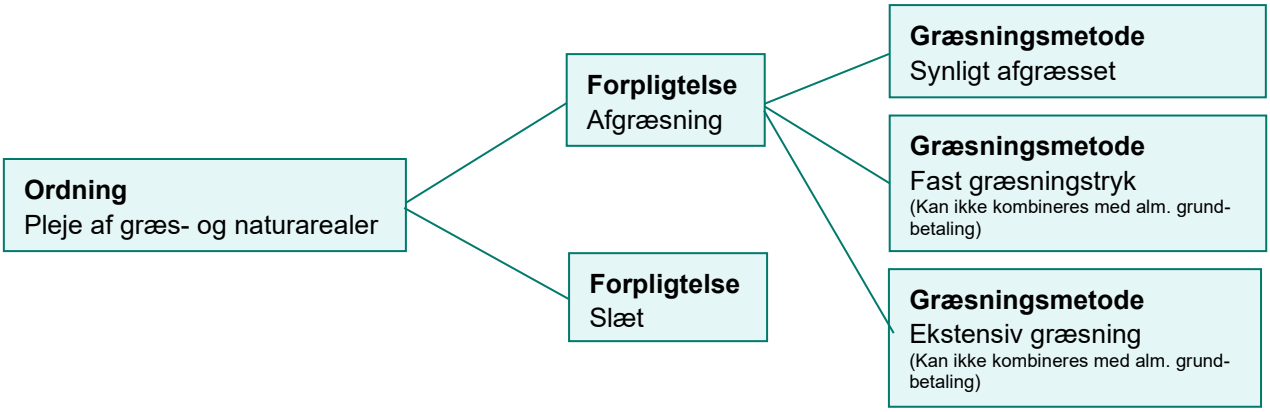
- indgå som projektareal i et projekt, hvor der er givet tilsagn om tilskud til projekt om etablering af minivådområde ifølge Landdistriktsfonden.

Derudover kan du ikke opretholde tilsagnet på arealer, der i tilsagnsperioden anvendes til f.eks.:
- bygninger - både landbrugsbygninger, privatboliger og erhverv
- befæstede veje, infrastruktur og lignende
- golfbane, have, eller ridebane og lignende
- solcelleanlæg (gælder både ved etablering og påbegyndt etablering af solcelleanlæg)

Hvis du vil læse om love og regler
- Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- §§ 9-10
- §§ 11-12
- §§ 28-29

4. Hvilke forpligtelser skal dine arealer opfylde i tilsagns-perioden?

Du skal vælge mellem forpligtelse til afgræsning eller slæt. Denne forpligtelse gælder for alle 5 tilsagnsår. Når du vælger forpligtelse afgræsning, skal du også vælge græsningsmetode ved anmodning om udbetaling i fællesskema. Du kan frit vælge hvilken græsningsmetode, du vil bruge fra år til år. Dette kan være enten synligt afgræsset. fast græsningstryk, eller ekstensiv græsning.

FIGUR 4.1. Overblik over ordning, forpligtelser og afgræsningsmetoder.

4.1 Krav til plantedække

Alle arealer med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer skal have et plantedække egnet til afgræsning eller slæt i hele tilsagnsperioden. Det vil sige, at vegetationen skal dække mere end 1/3 af overfladen i forhold til sort jord. Der er dog en undtagelse for første tilsagnsår, hvor plantedækket først skal være etableret 1. juni. Efter styrelsens faste praksis vurderes ørnebregne, revling og mos i renbestand ikke som græsningsegnet.

Midlertidigt oversvømmede arealer kan godkendes uanset størrelse, hvis arealerne stadigvæk har et plantedække og er plejede. Arbejdsveje og markveje er tilskudsberettigede, hvis der er et plantedække, der lever op til ovenstående krav. Markveje og arbejdsveje er dog i nogle tilfælde ikke tilskudsberettigede under grundbetalingsordningen.

Der må gerne være spredte forekomster af buske og træer på arealet, så længe der ikke er tale om skov. Hvis du ønsker tilsagn til arealet, skal der blot være et plantedække under bevoksningen, som kan plejes. Hvis der er fredskovspligt på arealet, må der dog højst være en kronedækningsgrad på 10 pct. Se nærmere om tilskudskriterierne i afsnit 3.3.

Definitionen af skov: Et landområde på over 0,5 ha bevokset med træer af en højde på over 5 m og med en kronedækningsgrad på mindst 10 pct. eller med træer, der kan nå disse tærskler på lokaliteten. Det omfatter ikke landområder, der hovedsagelig anvendes til andre landbrugsmæssige formål end skov eller til bymæssige formål. For konkret kortlagte lysåbne habitatnaturtyper i skov gælder dog en kronedækningsgrad på mindst 50 pct.

Delarealer under 1 ha, hvor der ikke er et plantedække egnet til pleje, kan indgå i tilsagnet indenfor fleksibilitetsreglerne, som du kan læse mere om i afsnit 4.5. Søger du også grundbetaling, skal det indtegnes og registreres i IMK som en småbiotop.

Du kan læse mere om
grundbetaling og tilskudsberettigede arealer.

Hvis du vil læse om love og regler
- Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- § 13, stk. 1-3 om forpligtelser vedrørende plantedække

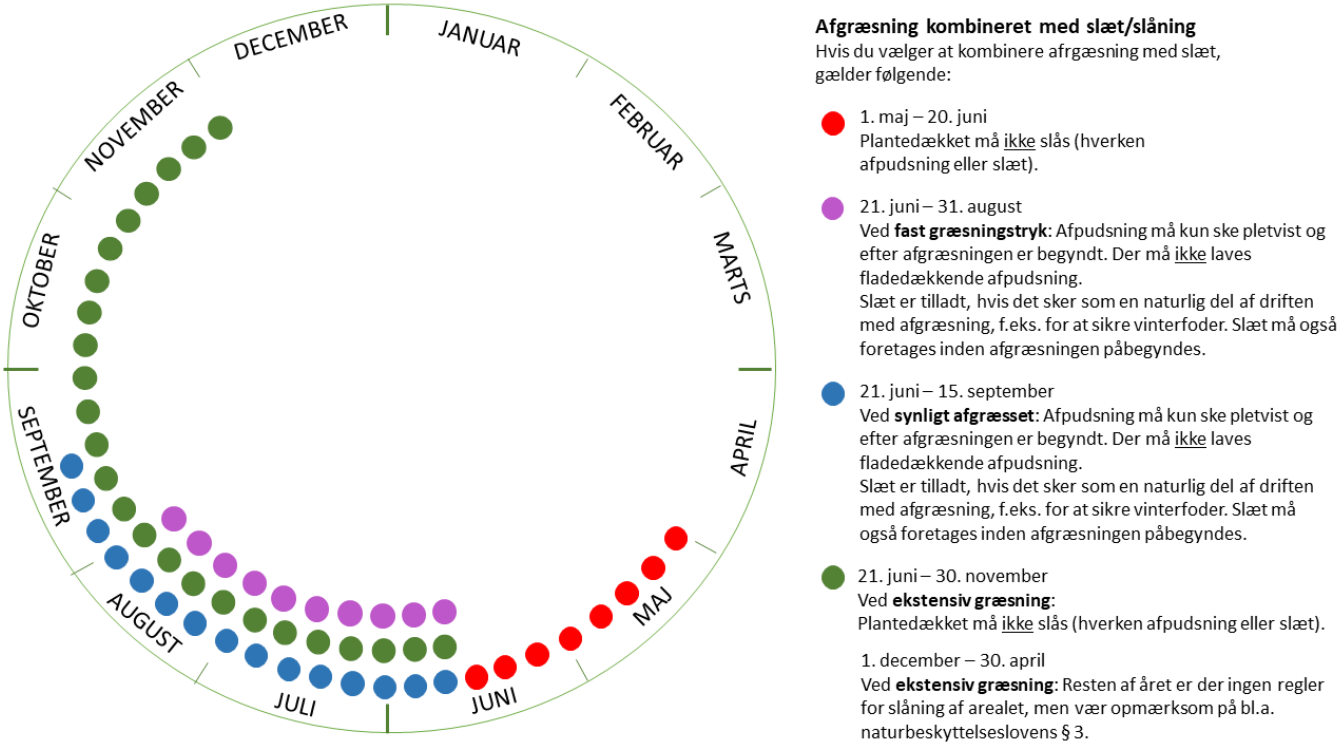
4.2 Forpligtelse til afgræsning

Afgræsningen skal ske med husdyr, der er heste eller drøvtyggere. Drøvtyggere, fra f.eks. hjortefamilien, betragtes som husdyr, hvis de er i menneskelig varetægt. De skal som udgangspunkt være øremærkede i henhold til bekendtgørelse om opdræt af hjortedyr, men Fødevarestyrelsen kan dispensere fra dette. SGAV stiller ikke særskilt krav om øremærkning i forbindelse med pleje af græs- og naturarealer.

Afgræsningen skal ske på en måde, der sikrer, at arealerne ikke bliver overgræsset, således plantedækket bliver opretholdt. Helårsgræsning er tilladt, hvis tilsagnsbetingelserne i øvrigt bliver overholdt.

Du må gerne kombinere afgræsning med slæt, men slæt kan ikke erstatte forpligtelsen til afgræsning.

Se figur 4.2 for frister og datoer ved afgræsning kombineret med slæt/slåning

FIGUR 4.2 Årshjul med vigtige frister og datoer for afgræsning kombineret med slæt/slåning.

Naturbeskyttelseslovens § 3 og § 8 og § 19 b?
Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal du muligvis søge om dispensation fra § 3, hvis den hidtidige drift eller pleje ændrer karakter i væsentlig grad. Det kan f.eks. være hvis du ønsker at tage slæt eller afpudse et areal, der ikke tidligere har været omfattet af denne aktivitet. Nogle naturtyper, som f.eks. rigkær, er særligt sårbare over for en intensivering af driften. Kontakt din kommune, hvis du er i tvivl.

Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 8 vedrørende klitfredning, må arealet kun afgræsses, hvis arealet hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, herunder ved afgræsning. Styrelsen lægger et kort ud over § 8 arealerne, som kan ses som klitarealer på IMK. Du kan se, om dit areal er klitfredet på Danmarks Miljøportal. Spørgsmål vedrørende klitfredning skal rettes til Kystdirektoratet.

Vær desuden opmærksom på den såkaldte "Anmelderordning i Natura 2000-områder, hvor bestemte former for driftsændringer eller aktiviteter kræver en forudgående anmeldelse til kommunen, også selvom de ikke normalt kræver tilladelse eller lignende. Dette omhandler også ændringer i græsningsintensitet og høslæt. Anmeldelsen skal ske skriftligt til kommunen inden aktiviteten sættes i gang, så den kan vurdere, om den ønskede driftsændring eller aktivitet kan påvirke arter og naturtyper negativt. Anmeldelsen kan med fordel gøres ved at fremsende et udfyldt anmeldeskema.

Skema og yderligere oplysninger findes her på siden:
Anmeldeordning - anden jord end fredskovsarealer

Forbudsperiode mod slåning:
I perioden 1. maj til og med 20. juni må arealerne ikke slås af hensyn til insekter samt ynglende fugle og vildt. For græsningsmetoden 'ekstensiv græsning' er der dog forbud mod slæt og fladedækkende afpudsning fra 1. maj til og med 30. november.

Hvis der ligger frøavlsmarker i nærheden, gælder der dog særlige regler. Her skal du slå dine arealer inden blomstring, hvis:
- Arealerne ligger inden for de afstandskrav, som gælder efter bekendtgørelse om markfrø, og
- den berørte frøavler anmoder dig om det.

Du kan i særlige tilfælde opnå en dispensation fra slåningsforbuddet, hvis du f.eks. skal selektivt bekæmpe kæmpebjørneklo, flyvehavre, samt giftige eller aggressive ukrudtsarter.

Du kan søge dispensation på vores side om
Søg om dispensation fra pleje af græs- og naturarealer - formular

Hvis du vil læse om love og regler
- Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- § 15, stk. 1-3
- §§3-5, §§ 14-16 og §24 i Fødevarestyrelsens bekendtgørelse nr. 1497 af 10. december 2015 om opdræt af hjortedyr

4.2.1 Vælg mellem synligt afgræsset, fast græsningstryk eller ekstensiv græsning

Hvis du har valgt forpligtelsen afgræsning, skal du hvert år vælge græsningsmetode i fællesskemaet. Du kan vælge mellem tre metoder:

- Synligt afgræsset per 15. september (afsnit 4.2.2),
- Fast græsningstryk i perioden 1. juni til 31. august (afsnit 4.2.3), eller
- Ekstensiv græsning med dokumentationskrav i perioden 15. oktober – 30. november (afsnit 4.2.4)

Du skal angive i fællesskemaet for hver mark, hvordan du vil opfylde forpligtelsen til afgræsning. Du behøver ikke at vælge den samme metode til afgræsning i alle 5 tilsagnsår. Du skal vælge metoden inden ændringsfristen for fællesskemaet. Herefter kan du ikke ændre valget for det pågældende år, medmindre du får dispensation til det.

Hvis du også søger grundbetaling (tilsagnstype 69)

Du skal i årets fællesskema anvende græsningsmetode **'Synligt afgræsset'**, hvis du ønsker at modtage grundbetaling til arealet. På tilsagnsarealer, hvor du søger grundbetaling, opfylder du støttebetingelser til grundbetalingsordningen, når du opfylder plejeforpligtelserne under tilsagnsordningen på arealet. Det betyder også, at hvis du ikke opfylder plejeforpligtelserne, vil grundbetalingen bortfalde, medmindre aktivitetskravet er opfyldt senest 25. oktober. Har du arealer med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer af tilsagnstypen 69, hvor der i løbet af tilsagnsperioden indfinder sig arter som lyng, mos eller lav, kan du kun få grundbetaling, hvis du søger grundbetaling til projektarealer.

Hvis du har græsningsmetoderne **fast græsningstryk** eller **ekstensiv græsning**, så kan du kun modtage grundbetaling til disse tilsagnsarealer, hvis du søger 'grundbetaling til projektarealer'. Læs mere om 'grundbetaling til projektarealer' i 'Vejledning om grundbetaling og tilskudsberettigede arealer', eller læs mere i afsnit 5.3 i denne vejledning.

Hvis du **ikke** søger grundbetaling (type 68), skal du vælge mellem synligt afgræsset, fast græsningstryk eller ekstensiv græsning.

Hvis du har uplejede delområder på dine tilsagnsarealer med grundbetaling

Det er tilladt at have delarealer på op til 1 ha, hvor der ikke tydeligt kan ses tegn på pleje i form af bid osv. Dette må forekomme indenfor tilsagnsmarken på op til 20 pct. af arealet. Sådanne delområder indgår i det tilskudsberettigede areal under tilsagnsordningen og skal ikke indtegnes, med mindre du samtidig søger grundbetaling. Læs mere om denne 'fleksibilitet' i afsnit 4.5.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt:

Bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer

- § 16

Bekendtgørelse nr. xxx af xx. november 2026 om grundbetaling m.v. til landbrugere for 2027

- § 13, stk. 3 om projektarealer
- § 13, stk. 4, nr. 5

Du kan læse yderligere om projektarealer i Artikel 4, stk. 4, litra c i: Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2115 af 2. december 2021 om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1305/2013 og (EU) nr. 1307/2013

4.2.2 Græsningsmetode synligt græsset

Der er ingen krav til hvor mange dyr, der skal gå på marken eller hvor længe, dyrene skal gå der. Du må derfor godt benytte dig af skiftefolde og tage dyrene væk fra arealet i perioder. Der er dog to krav, der skal være opfyldt:

- Marken skal være omfattet af afgræsning inden for perioden 1. juni til 15. september, men ikke nødvendigvis i hele perioden.
- Marken skal fremstå synligt græsset 15. september.

Hvornår er et areal synligt græsset?
Et areal er synligt afgræsset, når det bærer tydeligt præg af afgræsning. Det vil sige, når mindst 50 pct. af plantedækket er tydeligt afbidt.

Tærskler for delarealer
Delarealer under 100 m^2, der ikke er synligt græssede, godkendes i tilsagnsarealet og indgår ikke i de 20 pct. fleksibilitet. Se mere om fleksibilitet i afsnit 4.5.

Delarealer mellem 100 m^2 og 1 ha, der ikke er synligt græssede, kan godkendes som en del af tilsagnsarealet, hvis det kan indgå i fleksibiliteten. Disse arealer må tilsammen udgøre maksimalt 20 pct. af tilsagnsarealet forstået som tilsagnsmarken.

Delarealer på 1 ha eller derover, der ikke er synligt græssede, godkendes ikke som en del af tilsagnsarealet.

Hedearealer
Arealet er synligt afgræsset, når mindst 50 pct. af planterne mellem lyngen er afbidt. Bemærk, at denne regel kun gælder for lyng, og ikke for f.eks. revling eller andre dværgbuske. Disse er kun tilskudsberettigede, hvis dyrene græsser dem.

Hvis du vil læse om love og regler

- Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- § 17, stk. 1-3

4.2.3 Græsningsmetode fast græsningstryk

Kravet er, at der mindst skal gå det fastsatte antal dyr på arealet, og at der er et plantedække, der kan afgræsses. Der er ikke krav om, at arealet skal fremstå afgræsset på alle delarealer. Du skal specifikt opfylde kravene:

- I perioden fra 1. juni til 31. august skal der til enhver tid gå mindst 0,3 storkreaturer/ha på arealet, medmindre du har søgt og fået godkendt et lavere græsningstryk for arealet af SGAV (læs mere herom i afsnittet om nedsat græsningstryk).
- Hvis du af en eller anden grund ikke kan overholde græsningstrykket, f.eks. pga. dyresygdom, skal du kontakte os, inden du fjerner dyrene og hurtigst muligt søge om dispensation.
- Du skal overholde reglerne for indhegning (se nedenstående).

Det fastsatte græsningstryk er et minimumsgræsningstryk. Du må derfor godt have flere dyr på marken end det fastsatte mindstekrav, hvilket kan være en fordel, hvis der f.eks. opstår sygdom eller dødsfald i besætningen, så du til enhver tid kan opfylde kravet om græsningstryk. Et meget højt græsningstryk er dog heller ikke optimalt for arealets naturværdi. Hvilket græsningstryk, der giver de bedste forhold for flora og fauna på dit areal, afhænger blandt andet af, hvilken naturtype dit areal er, og hvilke græsningsdyr du har. Kontakt f.eks. din kommune for vejledning til at finde det rette græsningstryk.

TABEL 4.1. Omregning af heste og drøvtyggere til storkreaturer

Kreaturer	Omregning til storkreaturer
Tyre, køer og andet kvæg over to år og heste over seks måneder	1,0 storkreatur
Kvæg fra seks måneder til to år	0,6 storkreatur
Får og geder over et år og hjorte over ni måneder	0,15 storkreatur

I tabel 4.1. skelnes ikke mellem store og små husdyrracer. For andre drøvtyggere end de i tabellen nævnte kan SGAV i det konkrete tilfælde fastsætte en omregning til storkreatur.

Indhegning ved fast græsningstryk

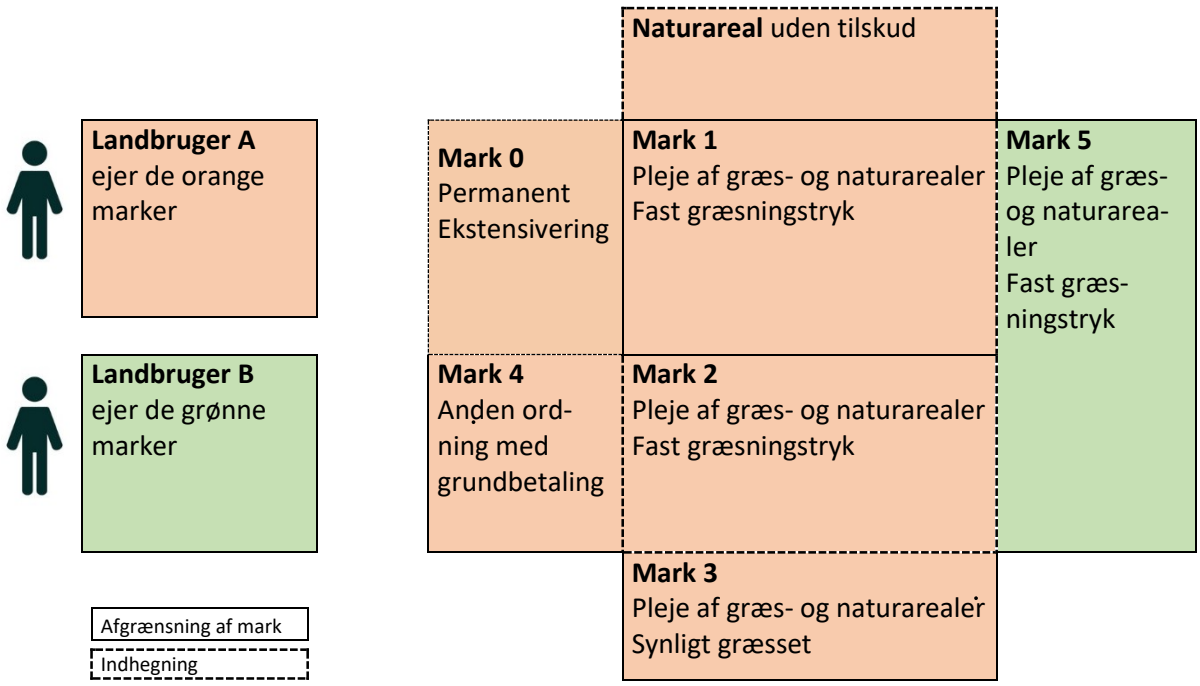
Reglerne gælder kun for perioden 1. juni til 31. august. En indhegning må kun indeholde arealer, der er drevet af samme tilsagnshaver.

Hvis der er tale om en græsningsforening eller -laug, der er ejet af flere medlemmer, skal foreningen have rådigheden over hele arealet inden for indhegningen og stå som indehaver af tilsagnet.

Du må ikke bruge skiftefolde eller opdele marken i mindre dele, så dyrene ikke har adgang til hele arealet. Du må dog godt opdele marken, hvis der i hver af foldene er det fastsatte græsningstryk. Det er tilladt at frahegne i overensstemmelse med reglerne om fleksibilitet.

Udover din tilsagnsmark, må indhegningen indeholde følgende arealer, som du også ejer eller forpagter:

- Andre marker med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer med forpligtelse til fast græsningstryk.
- Dine tilsagnsarealer omfattet af ordningen for permanent ekstensivering.
- Arealer omfattet at bestemmelsen for tilskudsberettigede arealer under grundbetalingen til projektarealer, som følge af forpligtelser under tilsagn (se mere om grundbetaling til projektarealer i kapitel 5.3).
- Naturarealer, hvor der ikke søges nogen form for tilskud.

FIGUR 4.3. Eksempel på regler for indhegning.

Landbruger A må godt indhegne Mark 1 og Mark 2 sammen, da Landbruger A ejer begge marker og har valgt samme afgræsningsmetode (fast græsningstryk) for begge marker. Derudover må arealet indhegnes sammen med naturarealer uden tilskud. Landbruger A må ikke indhegne Mark 2 med Mark 3 eller Mark 4, da der er søgt tilsagn med andre forpligtelser med krav om plejeaktivitet eller landbrugsaktivitet. Landbruger A og Landbruger B må ikke indhegne deres marker med forpligtelse til fast græsningstryk sammen, fordi der ikke må være flere ansøgere indenfor samme indhegning.

Græsningstrykket kan blive nedsat

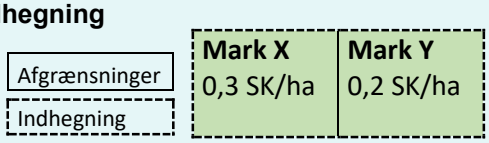
SGAV kan i særlige tilfælde godkende et græsningstryk lavere end 0,3 SK/ha. Dette kan ske, hvis et lavere græsningstryk er til fordel for naturen, f.eks. helårsgræsning på næringsfattige naturtyper med en høj naturværdi. Et lavere græsningstryk kan også sikre, at der er tilstrækkeligt med foder til dyrene på arealet henover vinteren.

SGAV godkender som udgangspunkt ikke nedsættelse af græsningstryk til lavere end 0,2 SK/ha. Du kan se en tabel over vejledende græsningstryk til forskellige naturtyper på styrelsens hjemmeside. Tabellen er vejledende, og det vil altid være forholdene på det konkrete areal, der ligger til grund for, hvilket græsningstryk der anbefales.

Hvis du har en indhegning med marker med forskellige krav til græsningstryk, skal græsningstrykket i indhegningen være det samme som det højest krævede græsningstryk. Hvis græsningstrykket på én eller flere marker i indhegningen ikke er højt nok, vil disse marker ikke blive godkendt ved kontrol. Se eksempel 2.

Eksempel 1: To forskellige græsningstryk i samme indhegning

Mark X har krav om 0,3 SK/ha.
Mark Y har fået nedsat græsningstrykket til 0,2 SK/ha.
Mark X og Mark Y er i samme indhegning.

Hvis der samlet går 0,2 SK/ha i indhegningen, vil Mark Y blive godkendt, mens Mark X ikke vil blive godkendt. Hvis der samlet går 0,3 SK/ha i indhegningen, vil begge marker blive godkendt.

Dette gælder uanset, hvor dyrene befinder sig under kontrollen, så længe de har adgang til hele arealet.

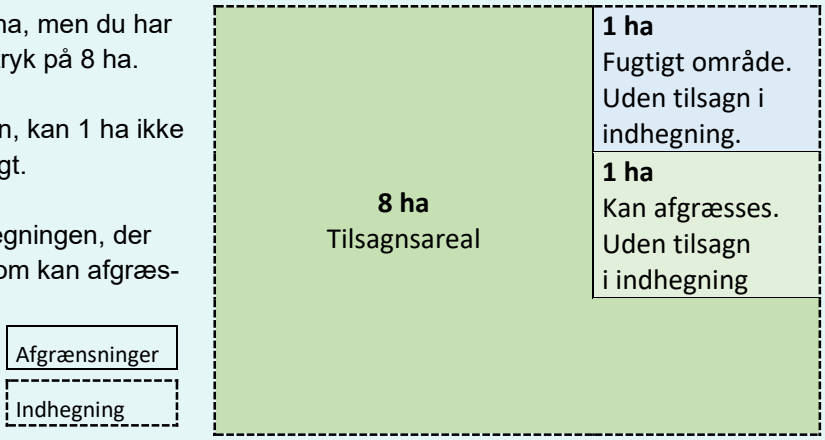
En ansøgning om nedsættelse af græsningstryk kan indsendes i ansøgningsåret eller i løbet af den 5-årige tilsagnsperiode. Hvis du har fået godkendt et lavere mindstekrav til græsningstrykket af styrelsen, gælder dette i resten af tilsagnsperioden. Du må gerne sætte flere dyr på arealet på et senere tidspunkt, hvis der er behov for det.

Eksempel 2: Beregning af græsningstryk
Græsningstrykket udregnes ud fra hele det areal der er græsningsegnet i indhegningen. Hvis du kun søger tilsagn til en del af det indhegnede areal, er det stadig hele arealet af indhegningen der gælder.

Du har en indhegning på 10 ha, men du har kun tilsagn til fast græsningstryk på 8 ha.

Ud af de 10 ha i indhegningen, kan 1 ha ikke afgræsses, da det er for fugtigt.

Derudover er der 1 ha i indhegningen, der ikke er søgt tilsagn til, men som kan afgræsses.

Græsningstrykket skal beregnes ud fra indhegningen på 10 ha minus den ene ha, som ikke er græsningsegnet. Arealet, der skal opfylde græsningstrykket, er altså 9 ha, selvom tilsagnet kun er på 8 ha. Det skyldes, at den ene ha uden tilsagn, som kan afgræsses, skal regnes med.

Kravet til græsningstrykket er 0,3 storkreaturer (SK) per ha.

Antallet af storkreaturer i denne indhegning skal være:
0,3 SK/ha × 9 ha = 2,7 SK

Der rundes altid op til nærmest mulige græsningstryk. Hvis man i dette eksempel vælger at opfylde græsningstrykket med køer, skal der gå mindst 3 køer i indhegningen.

I din ansøgning vil det være en god ide at vedlægge en faglig udtalelse om baggrunden for at nedsætte græsningstrykket. Denne udtalelse kan f.eks. komme fra din kommune eller Naturstyrelsen, der kan vurdere, hvad et passende græsningstryk er. SGAV vil lade en sådan faglig vurdering indgå i afgørelsen om at nedsætte kravet til græsningstryk for tilsagnsperioden.

Ansøgning om dispensation:
Ved ansøgning om godkendelse af et lavere græsningstryk skal du udfylde en ansøgning om dispensation
Du sender derefter ansøgning om dispensation i en mail til landbrugsstotte-okologi@sgav.dk

Ansøgningsfristen for at indsende ansøgning om at nedsætte græsningstrykket for tilsagnsåret med start 1. januar er ændringsfristen for fællesskemaet.

Hvis du vil læse om love og regler
- Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og landbrugsarealer
- §§ 20-22

4.2.4 Græsningsmetode ekstensiv græsning

Denne græsningsmetode kan vælges i stedet for de to andre græsningsmetoder 'synligt afgræsset' og 'fast græsningstryk'. Metoden kan gøre det lettere for dig at praktisere ekstensiv græsning med forlænget græsningssæson og helårsgræsning.

Du kan læse mere om denne græsningsmetode, og se eksempler på hvordan godkendt græsningsaktivitet ser ud med SGAVs 'Jordbrugsfoto'-app i bilag til græsningsmetoden ved Ekstensiv græsning (*bilaget ligger efter vejledningerne).*

Selvom du har valgt denne græsningsmetode, kan SGAV komme på et fysisk kontrolbesøg, hvor vi kontrollerer, at du overholder reglerne om f.eks. forbud mod gødskning, brug af plantebeskyttelsesmidler, omlægning af arealet og tilskudsfodring. Læs mere i afsnit 4.4

Følgende krav skal opfyldes for denne græsningsmetode:

- Tilsagnsmarkerne skal være omfattet af en drift med græsning i løbet af perioden 1. januar – 30. november. Det er ikke krav, at dyrene skal være på tilsagnsarealet i hele perioden. Græsningsaktiviteten skal kunne dokumenteres ved, at marken fremstår påvirket af græsningsaktiviteten på billeder, der tages i perioden 15. oktober – 30. november.

- I perioden 21. juni til og med den 30. november er slæt og fladedækkende afpudsning ikke tilladt. Vær opmærksom på den foregående forbudsperiode gældende fra 1.maj og indtil 20. juni, hvor slåning heller ikke er tilladt. Styrelsen kan kun i særlige tilfælde give dispensation fra dette forbud.

- Du skal downloade appen 'Jordbrugsfoto'. I perioden fra 15. oktober til og med 30. november vil der i denne app være en "aktiv opgave". Det er i denne opgave, du skal dokumentere, at tilsagnsmarken er påvirket af græsningsaktivitet, dvs.
  - Fotos skal være taget i perioden fra 15. oktober til og med 30. november, og indsendes via styrelsens officielle app 'Jordbrugsfoto'.
  - SGAV vurderer ud fra de indsendte fotos, om afgræsningsforpligtelsen er opfyldt på baggrund af arealets beskaffenhed.

Krav til antal fotos

Fotos skal tages inde i appen 'Jordbrugsfoto', så vi kan registrere, hvor fotoet er taget. Det er vigtigt, at du står på den rigtige tilsagnsmark, når du tager fotos.
Der er krav til, hvor mange fotos du skal tage, alt efter størrelsen på den enkelte mark (se tabel 4.2).

TABEL 4.2. Krav til antal fotos per mark.

Størrelse på mark med ekstensiv græsning	Krav til antal fotos per mark
Op til 2 ha	2 billeder
Op til 4 ha	4 fotos
Op til 10 ha	6 fotos
Op til 20 ha	10 fotos
20 ha eller større	12 fotos

Fotos af tilsagnsmarken – vis at der er græsningsaktivitet på marken

En tilsagnsmark anses som påvirket af græsningsaktivitet, når arealet og vegetationen i sin helhed bærer præg af dyrenes tilstedeværelse på fotos, der tages i perioden fra 15. oktober til og med 30. november. Fotos kan for eksempel indeholde nærfotos af gødning, som græsningsdyrene har efterladt, afbidt græs og urter, samt helhedsfotos af arealet, som viser varieret vegetationshøjde og struktur, dyreveksler m.v. Husk at fotos skal være taget indenfor tilsagnsmarken, og skal vise tilsagnsmarken.

Fotos af græssende dyr

Nogle af fotos skal vise de græssende dyr på tilsagnsmarken. Antallet af fotos med græssende dyr afhænger af, hvor mange marker, du har anmeldt med denne græsningsmetode i fællesskema. Fotos af græssende dyr skal tages på forskellige tilsagnsmarker med denne græsningsmetode. Det vil for eksempel betyde, at har man flere end 15 marker med tilsagn med denne græsningsmetode, skal de fire billeder vise fire forskellige marker med græsningsdyr.

TABEL 4.3. Krav til antal fotos, som viser græssende dyr.

Antal marker med ekstensiv græsning i Fælleskemaet	Krav til antal fotos som viser græssende dyr
1-5 marker	1 foto
6-10 marker	2 fotos
11-15 marker	3 fotos
Flere end 15 marker	4 fotos

Eksempel 1

Du har indberettet tre tilsagnsmarker med græsningsmetoden ekstensiv græsning.

Tilsagnsmark 1 er 11 ha, tilsagnsmark 2 er 3 ha og tilsagnsmark 3 er 7 ha.
På tilsagnsmark 1, skal du tage 10 billeder.
På tilsagnsmark 2, skal du tage 4 billeder.
På tilsagnsmark 3, skal du tage 6 billeder.

Du skal altså i alt tage 20 billeder fordelt som beskrevet ovenfor. Eftersom du har indberettet tre tilsagnsmarker, skal 1 af disse 20 billeder være af græssende dyr.

4.3 Forpligtelse til slæt

For tilsagn med forpligtelse om årligt slæt, og som har start pr. 1. januar 2027 eller senere, er forbudsperioden væsentligt forlænget. Forpligtelsen indebærer mindst ét årligt slæt i perioden 1. september 25. oktober. Der er forbud mod slåning i perioden 1. maj – 31. august.

4.3.1 Forpligtelse til slæt (tilsagn med start 1. januar 2024, 2025 eller 2026)

Der skal hvert år i perioden den 21. juni til den 15. september tages mindst ét slæt på arealerne. Slæt defineres som slåning af plantedække, hvor det afslåede materiale fjernes fra arealet.

I perioden 1. maj til og med 20. juni må arealerne ikke slås af hensyn til insekterne samt yngleperioden for fugle og vildt.

Hvis der ligger frøavlsmarker i nærheden, gælder der dog særlige regler. Her skal du slå dine arealer inden blomstring, hvis:

- Arealerne ligger inden for de afstandskrav, som gælder efter bekendtgørelse om markfrø, og
- den berørte frøavler beder dig om det.

Du kan i særlige tilfælde opnå en dispensation fra slåningsforbuddet, hvis du har behov for selektivt at bekæmpe flyvehavre og kæmpebjørneklo samt giftige eller aggressive ukrudtsarter.

Du kan ikke erstatte det årlige slæt med afgræsning, men du må gerne supplere med afgræsning. Hvis du ønsker at supplere slæt med afgræsning, gælder de generelle regler for afgræsning, se afsnit 4.2.

4.3.2 Forpligtelse til slæt (tilsagn med start 1. januar 2027)

Værdien af naturpleje er størst, når det udføres som ekstensiv græsning frem for ved maskinel slæt. Derfor er det fra 2026 kun muligt at søge tilsagn med forpligtelse til slæt på arealer, der udgør levesteder for visse fugle, som har behov for, at vegetation bliver holdt lav.

Forpligtelse til 'Slæt' kan kun søges for arealer, hvor tilsagnsmarken har et geografisk overlap på minimum 50 pct. med kortemaet 'Fuglevenlig drift', som du finder i SGAV's Internet Markkort (IMK) under "Naturudpegninger".

Der skal hvert år i perioden den 1. september til og med 25. oktober tages mindst ét slæt på arealerne. Slæt defineres som slåning af plantedække, hvor det afslåede materiale fjernes fra arealet.

I perioden 1. maj til og med 31. august må arealerne ikke slås af hensyn til insekterne samt yngleperioden for fugle og vildt.

Hvis der ligger frøavlsmarker i nærheden, gælder der dog særlige regler. Her skal du slå dine arealer inden blomstring, hvis:
- Arealerne ligger inden for de afstandskrav, som gælder efter bekendtgørelse om markfrø, og
- Den berørte frøavler beder dig om det.

Du kan i særlige tilfælde opnå en dispensation fra slåningsforbuddet, hvis du har behov for selektivt at bekæmpe flyvehavre og kæmpebjørneklo samt giftige eller aggressive ukrudtsarter.

Du kan ikke erstatte det årlige slæt med afgræsning, men du må gerne supplere med afgræsning. Hvis du ønsker at supplere slæt med afgræsning, gælder de generelle regler for afgræsning, se afsnit 4.2.

Hvis du vil læse om love og regler
- Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. januar 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.
- §§ 9 og 23

- ændring nr. 13.-14. vedr. §23, stk. 1, nr. 1 og 2 i ændringsbekendtgørelsen

4.4 Hvad må du ikke på arealer med tilsagn til pleje af græs- og naturarealer?

Nogle aktiviteter kan gå imod ordningens formål om at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten. Herunder kan du se, hvad du ikke må på dine tilsagnsarealer:

- Du må ikke tilføre **gødning** udover den gødning, der bliver efterladt på arealet af de græssende dyr.

- Du må ikke bruge **plantebeskyttelsesmidler**, heller ikke under hegn. Du kan søge om dispensation til sprøjtning, hvis du har kæmpebjørneklo eller lignende på arealet.

- Du må ikke **omlægge arealet**, mens du får tilskud. Det betyder, at du ikke må foretage jordbearbejdning på arealet, eller etablere nyt plantedække.

- Du må ikke **tilskudsfodre** på tilsagnsarealerne.
  - Hvis du har valgt afgræsningsmetoden fast græsningstryk, må du heller ikke tilskudsfodre på arealer, som du ikke har tilsagn til, men som er hegnet sammen med tilsagnsmarker i juni, juli og august måned. Efter denne periode gælder forbuddet om tilskudsfodring kun for tilsagnsarealerne, og ikke for de arealer uden tilsagn, der er sammenhegnet med til tilsagnsarealerne.
  - Hvis du har valgt afgræsningsmetoden "synligt afgræsset" eller "ekstensiv græsning", gælder forbuddet alene selve tilsagnsarealet.

Du må gerne fodre kalve i kalveskjul. Du må også gerne bruge halm til at give dyrene et tørt leje. Dyrene må spise af den halm, som anvendes til leje, men decideret fodring med halm er ikke tilladt. Det betyder, at du ikke må fodre med halm i baller eller i dertil indrettede foderstativer. Mineraler og håndfodring som lokkemiddel er også tilladt. I særlige tilfælde kan du opnå dispensation fra forbuddet mod tilskudsfodring.

Naturbeskyttelseslovens § 3 i forhold til tilskudsfodring og plantebeskyttelsesmidler
Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, kan der være forbud mod tilskudsfodring. Du kan søge om dispensation til at tilskudsfodre på § 3-arealer hos kommunen. Dette gælder også tilskudsfodring af kalve i kalveskjul. Du kan derefter søge hos Styrelsen.

Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal du først søge tilladelse hos kommunen, inden du søger dispensation fra tilsagnsreglerne, til at bruge plantebeskyttelsesmidler på arealerne.

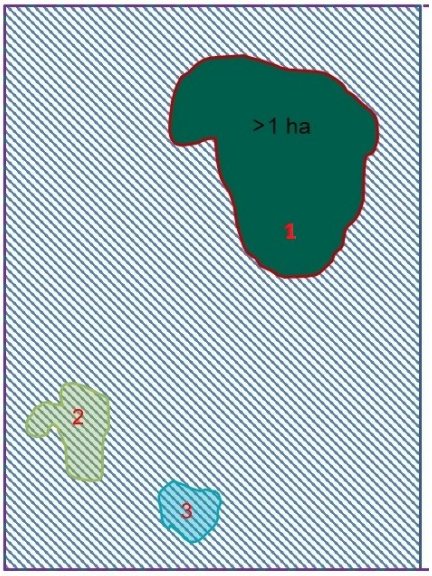
Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- § 14, stk. 1, nr. 3, og stk. 2
- § 29

4.5 Hvad kan indgå i det tilskudsberettigede areal? – Fleksibilitet

På dine tilsagnsarealer, hvor du er forpligtet til at udføre en plejeaktivitet (enten afgræsning eller slæt), må der være delarealer på den enkelte mark på op til 1 ha, hvor der ikke tydeligt kan ses tegn på pleje i form af bid osv. . Dette kaldes fleksibilitet. Sådanne delarealer må til sammen udgøre maksimum 20 pct. af markens areal, der i øvrigt lever op til støtteberettigelseskriterierne.

Delarealer som kan medregnes i opgørelsen af de **20 pct. fleksibilitet**:
- Naturligt forekommende delarealer, som ikke er egnet til afgræsning eller slæt.
  - f.eks. tæt buskads, GLM-fortidsminder eller våde områder (dog ikke GLM-søer).
- Arealer uden plantedække.
- Arealer, der er egnet til afgræsning eller slæt, men ikke er plejet i henhold til betingelserne i tilsagnet.

Delarealer, som ikke kan medregnes i opgørelse af de 20 pct. fleksibilitet:
- Elementer der ikke regnes som naturligt forekommende f.eks. befæstede arealer og bygninger.

Figur 4.5: Områder over 1 ha der ikke kan eller bliver afgræsset (område 1) er ikke tilskudsberettiget. Områder under 1 ha der ikke kan eller bliver afgræsset (område 2 og 3), kan indgå i det tilskudsberettigede areal, hvis de udgør mindre end 20 pct. af tilsagnsmarken.

Delarealer uden pleje på under 1 ha behøver ikke at være de samme i alle tilsagnsår. Placeringen må gerne ændres fra år til år. Antallet af ikke-plejede delområder indenfor samme mark kan også variere, så længe de ikke udgør mere end 20 pct. af marken med tilsagn. Du må derfor også gerne indhegne områder under 1 ha selvstændigt, f.eks. for at skabe et uforstyrret område, hvor f.eks. orkideer kan blomstre og sætte frø.

Når vi beregner, om de områder under 1 ha, der ikke er plejet, udgør mere end 20 pct., tager vi udgangspunkt i tilsagnsmarken. Tilsagnsmarken defineres som overlappet mellem den mark, du har tegnet i fællesskemaet, og det tilsagn, vi har registreret i IMK. Det vil sige, at arealer uden for tilsagnsarealet ikke indgår i beregningen af de 20 pct. fleksibilitet. Det samme gælder for arealer, hvor tilskudskriterierne ikke er opfyldt.

Du kan læse mere om på
grundbetaling og tilskudsberettigede arealer.

TABEL 4.3. Småbiotopernes forenelighed med fleksibiliteten.

	Registrerede småbiotoper på grundbetaling (op til 20 pct. af marken, mellem 100 m^2 - 1 ha)	Forenelighed med fleksibiliteten på PLG (op til 20 pct. af marken, maks. 1 ha)
Ny opvækst af selvsåede træer og buske	Tilladt	Tilladt
Våd lavning på markfladen	Tilladt	Tilladt
Højt græs / urtevegetation uden tegn på bid	Tilladt	Tilladt
Eksisterende småbiotoper (etableret pr. 2023 eller senere) indenfor markblok.	Tilladt	Tilladt
Ny tilplantning med træer og buske i tilsagnsperioden	Tilladt	Ikke tilladt

Fleksibiliteten på tilsagnsarealer med grundbetaling
For tilsagnsarealer, hvor der søges almindelig grundbetaling, vil det være nødvendigt at indtegne de uplejede delområder (20 pct. fleksibilitet) og indberette disse delområder som 'småbiotoper'.

Fleksibiliteten i forhold til rydningspligten
Rydningspligten i henhold til bekendtgørelse om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur gælder ikke for småbiotoper, der er etableret tidligst pr. 1. januar 2023 og fremefter, og som består af træer og buske til og med 1 ha.

4.6 Hvad kan ikke indgå i det tilskudsberettigede areal? – Begrænsninger

Delarealer på 1 ha eller derover, der ikke kan afgræsses eller tages slæt på, er ikke tilskudsberettigede og skal tegnes ud af tilsagnet. Figur 4.4. på næste side illustrerer de forskellige situationer.

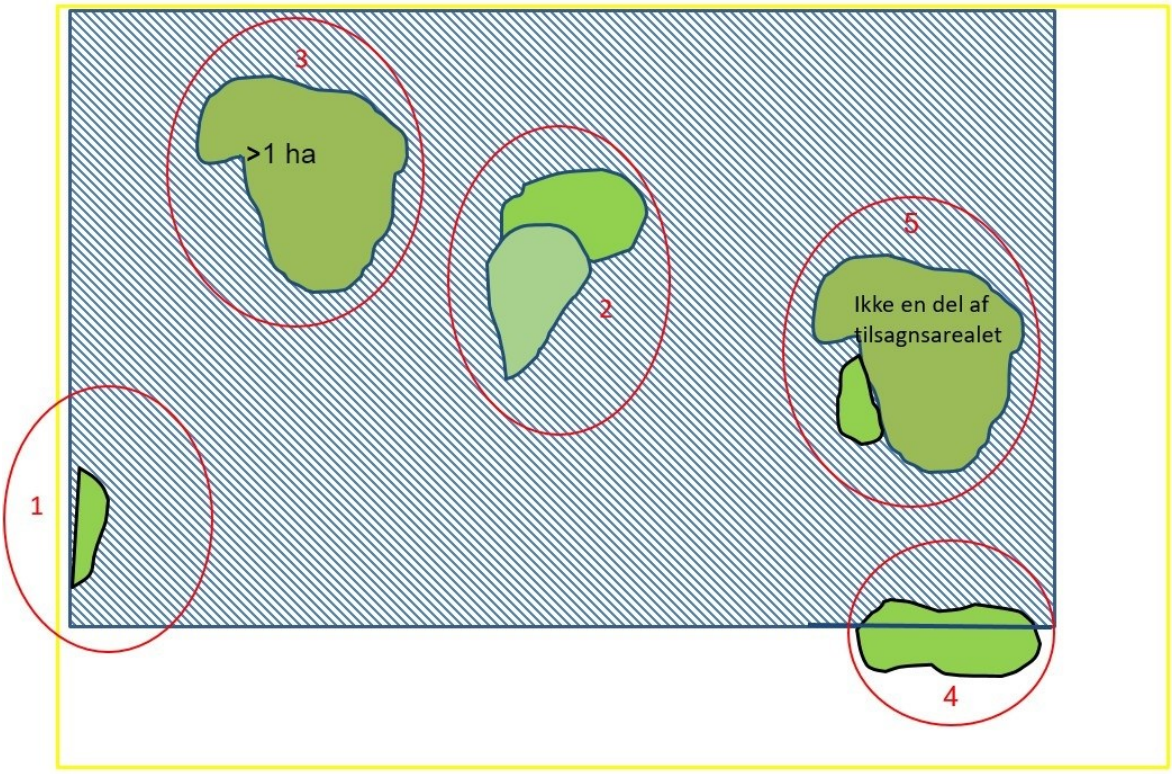
GLM-søer kan heller ikke indgå i det tilskudsberettigede areal, men andre fugtige områder kan godt.

Arealer, der ikke kan afgræsses, kan ikke være en del af tilsagnet. Det kan f.eks. være befæstede arealer, bygninger eller tæt krat, som dyrene ikke kan afgræsse under eller imellem.

Hvis to områder, hvor der ikke kan afgræsses eller tages slæt, støder op imod hinanden, skal det samlede areal være under 1 ha. Det betyder, at hvis f.eks. et vandhul på 6.000 m^2 ligger op til et buskads på 6.000 m^2, betragtes de ikke som to enkelte elementer, men som et samlet område. Hvis der på et hvert sted er mindst 5 meters afstand mellem områderne, betragtes de som to separate elementer. Hvis der er mindre end 5 meters afstand, betragtes de som et samlet element. Det samlede område, der ikke kan afgræsses eller tages slæt på, vil derfor være over 1 ha. Dermed kan det sammenhængende areal ikke indgå i det tilskudsberettigede areal, og det må derfor ikke være en del af tilsagnet (se punkt 2. under Figur 4.4).

Områder, der ikke kan plejes og ligger i kanten af markblokken, kan ikke være en del af markblokken. Det betyder, at et område under 1 ha, der ikke kan afgræsses, ikke kan være en del af det tilskudsberettigede areal, hvis det ligger i kanten af markblokken. Hvis området i kanten af markblokken derimod kan afgræsses, men blot ikke er blevet det, må det gerne indgå i de 20 pct. fleksibilitet. Loer, priler og grøfter, der ligger i kanten af en markblok er dog undtaget, og kan godt indgå i det tilskudsberettigede areal, hvis de er under 1 ha.

Det betyder, at følgende områder ikke kan være en del af det tilskudsberettigede areal:
- Områder på 1 ha eller derover, der ikke kan afgræsses eller tages slæt på. Dette gælder også, selv om det kun er en mindre del af elementet, der overlapper med tilsagnet.
- Områder der ikke er egnet til afgræsning og ligger i kanten af markblokken.
- To eller flere elementer under 1 ha, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt, hvis de ligger op til hinanden og tilsammen udgør 1 ha eller mere. Herunder også områder, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt på under 1 ha, der ligger op til et større område, der ikke er en del af tilsagnet.

FIGUR 4.4. Områder, der ikke kan indgå som en del af det tilskudsberettigede areal:
(Den gule kant yderst er markblokken, og det skraverede er marken med tilsagn).

1. Områder, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt i kanten af markblokken.
2. Flere elementer, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt, der tilsammen udgør 1 ha eller derover.
3. Områder over 1 ha, hvor der ikke er blevet afgræsset eller taget slæt (uanset om det er egnet hertil).
4. Områder på 1 ha eller derover, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt – selvom kun en mindre del af elementet overlapper med tilsagnet.
5. Områder under 1 ha, der ligger op til et område, der er taget ud af marken med tilsagn.

De områder på markblokken, der skal indgå i fleksibiliteten, skal registreres som en småbiotop for at opnå grundbetalingsstøtte på arealet.

Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer

- §§ 24-27

5. Hvilke tilskud kan du søge på samme areal

Ordningen Pleje af græs- og naturarealer kan i visse tilfælde kombineres med andre ordninger på samme areal. Der er også nogle arealer, hvor du ikke kan søge tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer. Det kan være, at du allerede har en anden ordning på det søgte areal med lignende krav til pleje, eller arealet i forvejen er pålagt en forpligtelse til afgræsning eller slæt igennem f.eks. en servitut eller en fredning.

5.1 Sammenhæng med andre ordninger

5.1.1 Hvilke ordninger kan kombineres med Pleje af græs- og naturarealer

- Grundbetaling
- Ø-støtte
- Rydning og forberedelse til afgræsning på Natura2000-områder m.v.
- Engangskompensation
- Fastholdelse af vådområder (typerne 50 og 55)
- Fastholdelse af statslige vådområder (type 74)
- Fastholdelse af kommunale kvælstofvådområder (type 75)
- Fastholdelse af fosforvådområder (type 76)
- Fastholdelse af Natura 2000 Hydrologi (type 77)
- Fastholdelse af lavbundsområder (type 78)
- Vand- og naturprojekter (Miljøstyrelsens projekter med etablering)
- Permanent ekstensivering

5.1.2 Hvilke ordninger kan ikke kombineres med Pleje af græs- og naturarealer

Du kan ikke søge tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer, hvis du i forvejen ved tilsagnsperiodens begyndelse f.eks. har ét af følgende tilsagn eller støtteordninger på arealet:

- Miljøvenlig drift af vådområder (tilsagnstype 16).
- Pleje af græs- og naturarealer (tilsagnstype 66 og 67).
- Målrettet kvælstofregulering
- Bioordningerne (Økologisk arealstøtte, miljø- og klimavenligt græs, ekstensivering med slæt, varieret planteproduktion, midlertidig ekstensivering)
- Tilskud til stivelseskartofler

Se et overblik over hvilke ordninger der kan kombineres i det vejledende kombinationsværktøj siden Se, hvilke tilskud du kan kombinere på dit areal .

5.2 Du skal overholde kravene under konditionalitet og social konditionalitet

Når du modtager tilskud til pleje af græs- og naturarealer, er du omfattet af konditionalitet. Det vil sige, at det kan føre til nedsættelse eller udelukkelse fra at modtage tilskuddet, hvis du overtræder de regler, som er omfattet af konditionalitet. Dette er regler på områderne klima og miljø, folke- og plantesundhed samt dyrevelfærd. Der er til dels tale om regler, som allerede følger af anden lovgivning.

Du skal overholde konditionalitetskravene på hele din bedrift og alle dine arealer, uanset om du søger om tilskud til arealerne eller ej. Som landbruger, der søger om tilskud, er du ansvarlig for, at kravene om konditionalitet bliver overholdt i hele kalenderåret og på hele bedriften.

Når du modtager tilskud til pleje af græs- og naturarealer, er du fra 2025 også omfattet af social konditionalitet. Det vil sige, at det kan føre til nedsættelse eller udelukkelse fra at modtage tilskuddet, hvis du overtræder de regler, som er omfattet af social konditionalitet. Dette er regler om arbejdsmiljø og gennemsigtige og forudsigelige arbejdsvilkår, der i forvejen gælder for dig som arbejdsgiver m.v.

Du kan læse nærmere om konditionalitet og social konditionalitet på SGAV's hjemmeside:
Konditionalitet, social konditionalitet og krydsoverensstemmelse.

Konditionalitet indebærer en række forskellige obligatoriske basiskrav, der gælder alle modtagere af støtte under den danske CAP-plan (2023-2027). Overtrædelse af de obligatoriske konditionalitetskrav kan medføre nedsættelse af landbrugsstøtten. Vær opmærksom på, at der er flere konditionalitetskrav, som du skal leve op til, eksempelvis 'social konditionalitet' og 'konditionalitet på dyreområdet. Se de forskellige vejledninger vedrørende konditionalitet på siden:
Sådan overholder du konditionalitetskrav – vejledninger

5.3 Tilsagnsarealer kombineret med grundbetaling til projektarealer

Arealer med tilsagn til pleje af græs og naturarealer, som ikke opfylder de almindelige støttebetingelser til grundbetaling, kan eventuelt kombineres med 'grundbetaling til projektarealer', og på denne måde opretholde støtte under grundbetaling.

Den første forudsætning for at du kan indberette dine arealer med pleje af græs- og naturarealer som 'grundbetaling til projektarealer' er, at tilsagnsarealet opfylder følgende:

- tilsagnsarealet har dannet grundlag for mindst én støtteudbetaling under grundbetalingsordningen i perioden fra og med 2015 eller fremefter.

Desuden skal tilsagnsarealet opfylde mindst én af nedenstående forudsætninger, som berettiger til anmeldelse af grundbetaling til projektarealer:

- der er valgt plejeforpligtelsen enten fast græsningstryk eller ekstensiv græsning til dit plejegræstilsagn,
- plantesammensætningen består af mos, lav eller lyng og andre vedagtige planter,
- der i løbet af tilsagnsperioden kan indfinde sig plantearter, der ikke er græs eller andet grøntfoder, på arealet eller
- tilsagnsarealet er beliggende i et vådområdeprojekt, hvor der er risiko for, at tilsagnets plejeforpligtelse ikke kan udføres på hele eller dele af arealet.

Du skal selv sørge for at angive tilsagnsarealet som tilskudsberettiget til 'grundbetaling til projektarealer' i fællesskemaet inden ændringsfristen.

Læs mere om, hvornår du kan anmelde dit areal med grundbetaling til projektarealer i den kommende 'Brugerguide til grundbetaling til projektarealer 2027'.

Hvornår er det relevant at anvende muligheden for 'Grundbetaling til projektarealer'?
Muligheden for grundbetaling til projektarealer vil hovedsageligt være relevant for dine tilsagnsarealer med forpligtelsen til enten 'Ekstensiv græsning' eller 'Fast græsningstryk', hvor arealet indberettes med afgrødekode 318 i dit fællesskema. For græsningsmetoden 'Synligt græsset' vil det evt. også være relevant at indberette tilsagnsarealet, som 'grundbetaling til projektarealer' med afgrødekode 318, hvis tilsagnsarealet f.eks. er for vådt eller beskaffenheden af arealet f.eks. plantesammensætningen af vedagtige plantearter ikke er forenelig med alm. grundbetaling, eller hvis der fx er mere end 100 træer pr. ha.

Ikke krav om at indtegne ikke-plejede delarealer under Pleje af græs- og naturarealer

På arealer med pleje af græs- og naturarealer gælder 20 pct. fleksibiliteten, hvor det som følge af tilsagnsforpligtelserne gives mulighed at undlade pleje på op til 20 pct. af tilsagnsmarken. Hvis du indberetter dine tilsagnsarealer med 'grundbetaling til projektarealer', er du ikke forpligtet at indtegne dine ikke-plejede delområder af tilsagnsmarken. Selvom du ikke indtegner de uplejede delarealer, så vil du fortsat kunne fastholde grundbetalingen til arealet, da de er uplejede som følge af tilsagnsforpligtelsen.

Vær opmærksom på, at de tilsagnsarealer, som **ikke** opfylder kriterierne for grundbetaling til projektarealer, og hvor du har ikke-plejede delområder fortsat skal indtegnes som en småbiotop, hvis delarealerne skal kunne opretholde deres grundbetaling.

Indberettes til Grundbetaling	**Krav om registrering som småbiotoper af hensyn til grundbetaling på områder uden tydelig pleje (20 pct. fleksibilitet)**	**Afgrødekode**
Du vælger at indberette arealet til almindelig grundbetaling	Ja	**254** eller **247** Kun græsningsmetoden 'Synligt afgræsset' og 'Slæt'
Du vælger at indberette arealet med grundbetaling til projektarealer	Nej	**318** Alle græsningsmetoderne ('Ekstensiv græsning', 'Fast græsningstryk' og 'Synligt græsset')

5.4 Arealer tilplantet med skov eller omfattet af tilskudsordning til skovbrug

Tilsagnsarealet må ved tilsagnsperiodens begyndelse ikke være:

- tilplantet med skov
- omfattet af en tilskudsordning til skovbrug.
- pålagt fredskovspligt, medmindre arealet er uden træbevoksning i hele tilsagnsperioden.

Du skal være opmærksom på reglerne for fleksibilitet, hvor der tillades delområder op til 1 ha, hvor der ikke tydeligt kan ses tegn på pleje, herunder krat, som på sigt kan udvikle sig til et areal, der lever op til definitionen af skov jf. afsnit 5.4.1. I henhold til jordressourcebekendtgørelsen skal du, hvis du ønsker af lade et areal på 0,5 ha eller derover udvikle sig til skov, anmelde det til kommunen. Du skal benytte anmeldelsesblanketten
'Areal med anden natur, uden rydningspligt'.

Du kan læse mere om anmeldelse af skov i
Vejledning til bekendtgørelse om jordressourcernes anvendelse til dyrkning og natur.

5.4.1 Bevoksede arealer uden fredskovspligt

Arealer med skov kan kombineres med tilskud til pleje af græs- og naturarealer, hvis der er et plantedække under træerne, som egner sig til afgræsning, og du samtidig i kalenderåret får afgræsset eller taget slæt på arealet.

5.4.2 Arealer med fredskovspligt

Du kan som udgangspunkt ikke kombinere tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer med skov, hvis der er fredskovspligt på arealet.

En undtagelse er dog, hvis arealet er ubevokset. Det vil sige, at arealet ikke må være bevokset med træer, hvor kronedækningen er over 10 pct. For enkelte kortlagte lysåbne habitatnaturtyper i skov gælder dog en kronedækningsgrad på mindst 50 pct.

På fredskovspligtige arealer er det altså ikke nok, at der er plantedække under træerne for, at du kan få tilsagn på arealet. Arealet skal være ubevokset ved tilsagnsperiodens begyndelse.

Definitionen af skov: Et landområde på over 0,5 ha bevokset med træer af en højde på over 5 meter, og med en kronedækningsgrad på mindst 10 pct. eller med nytilplantede træer, der kan nå disse tærskler på lokaliteten. For enkelte kortlagte lysåbne habitatnaturtyper i skov gælder dog en kronedækningsgrad på mindst 50 pct. Det omfatter ikke landområder, der hovedsagelig anvendes til andre landbrugsmæssige formål end skov eller til bymæssige formål.

5.4.3 Kombination med tilsagn til skovrejsning

Du kan som udgangspunkt ikke kombinere tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer på arealer, hvor der er tilsagn til skovrejsning. Det er dog muligt at søge tilskud til Pleje af græs- og naturarealer på de dele af et areal, som ikke er bevokset med træer, og som ikke modtager tilskud til skovrejsning.

5.5 Arealet er ikke landbrugs- eller naturareal

Du kan ikke opretholde tilsagnet på arealer, der i løbet af tilsagnsperioden anvendes til fx:

- Bygninger - både landbrugsbygninger, privatboliger og erhverv
- Befæstede veje, infrastruktur og lignende
- Golfbane, have, eller ridebane og lignende
- Solceller

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer

- § 11 om kriterier ved tilsagnsgivning
- § 16 (grundbetaling til projektarealer)

Du kan læse yderligere om projektarealer i artikel 4, stk. 4, litra c i: Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2115 af 2. december 2021 om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1305/2013 og (EU) nr. 1307/2013

6. Kontrol og administrative sanktioner

I dette kapitel beskriver vi, hvordan kontrollen foregår. Du kan også her læse om de administrative sanktioner, du kan få, hvis vi finder overtrædelser i kontrollen.

6.1 Kontrol

SGAV's kontrol skal sikre, at reglerne for udbetaling af tilskud bliver overholdt.

Vi kontrollerer ansøgningerne på flere forskellige måder:

- **Administrativ kontrol**. Vi undersøger, om du opfylder betingelserne for at få tilskud ud fra de oplysninger, du har indberettet i fællesskemaet via Tast selv, og om flere ansøgere søger om tilskud for det samme areal. Hvis vi har konstateret, at der er regler, som ikke er overholdt, sender vi en skriftlig høring via Tast selv. Her får du mulighed for at give dine bemærkninger. Vores kommentarer til dine bemærkninger vil fremgå af den skriftlige afgørelse.

  I tilfælde af manglende overholdelse af tilskudsbetingelserne, underretter vi dig og giver dig mulighed for i Tast selv at trække støtteansøgningen tilbage, for så vidt angår den del, der er berørt af den manglende overholdelse. Tilbagetrækning af arealer skal ske senest 15. november og gælder ikke ved manglende overholdelse, som konstateres ved kontrol af de faktiske forhold på stedet, f.eks. ved hjælp af aktuelt billedmateriale.

  Vær dog opmærksom på at det vil kunne medføre et tilbagebetalingskrav, hvis du i løbet ansøgningsåret udtræder af dit tilsagn. Læs mere i afsnit 7.5.

- **Satellitbaseret kontrol.** Vi bruger satellitdata til at kontrollere de betingelser på markerne, som kan kontrolleres med denne metode. Hvis den satellitbaserede kontrol viser, at betingelserne ikke er opfyldt, kan du i mange tilfælde bringe forholdene i orden og undgå en nedsættelse af tilskuddet. Det gør du ved at sende georefererede fotos ind med SGAV's officielle 'Jordbrugsfoto'-app, som viser, at du overholder betingelserne.

- **Georefererede fotos.** Under tilskud til pleje af græs- og naturarealer kan du, at kontrollen af, om plejekravet til græsning er opfyldt, skal ske ved, at du bruger SGAVs app til at indsende fotos af dine marker (ekstensiv græsning). Når du bruger SGAVs officielle mobile-app, bliver fotos georefereret, så du selv kan dokumentere, at tilskudsbetingelserne er overholdt.

- **Kontrolbesøg på bedriften**. Vi kommer på kontrolbesøg på en mindre del af bedrifterne, fordi der er betingelser, som ikke kan kontrolleres med satellitdata. Dette er også tilfældet for ordningen Pleje af græs- og naturarealer. Du har ifølge kapitel 6 i lov om administration af den fælles landbrugspolitik m.v. pligt til at yde den nødvendige bistand i forbindelse med kontrol af oplysningerne

i fællesskemaet. Du skal give adgang til bedriftens arealer samt vise dyrkningsplaner, markplaner, gødningsplaner, nødvendige bilag, registreringer og regnskabsmateriale, forretningsmateriale m.v.

Vi varsler som udgangspunkt ikke kontrolbesøg. Det skyldes, at kontrolbesøg kun kan varsles, hvis varslingen ikke forstyrrer kontrollens formål og effektivitet. Når vi i sjældne tilfælde varsler kontrollen, udfører vi kontrollen inden for 14 dage efter varslingen. Efter varsling af et kontrolbesøg kan du ikke trække arealer ud af ansøgningen. Efter kontrolbesøg kan du ikke trække de arealer ud af ansøgningen, hvor vi har konstateret manglende overholdelse af tilskudsbetingelserne.

Hvis du vil læse om love og regler

- Artikel 59 – 60, artikel 62 og artikel 65 – 72 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 af 2. december 2021 om de kontrolsystemer, som medlemsstaterne er forpligtede til at indføre for at sikre, at reglerne bliver overholdt, og at Unionens finansielle interesser bliver beskyttet.
- Artikel 7 og 10 i Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2022/1173 af 31. maj 2022 om mulighederne for at ændre i eller trække støtteansøgninger tilbage efter kontrol, og om medlemsstaternes forpligtelse til at indføre et satellitbaseret arealovervågningssystem, som bl.a. skal sikre, at der ikke udbetales tilskud for arealer, som ikke er tilskudsberettigede.
- § 41 i bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer med senere ændring

6.2 Administrative sanktioner

6.2.1 Hvis du indsender en ansøgning om udbetaling for sent

Hvis du indsender en ansøgning om tilskud under ordningen om pleje af græs- og naturarealer efter ansøgningsfristen, nedsætter vi det tilskud, som du ville være berettiget til, hvis ansøgningen om tilskud var indsendt rettidigt, med én pct. pr. arbejdsdag, som ansøgningsfristen overskrides. Nedsættelsen på én pct. pr. arbejdsdag gælder også, hvis der er krav om, at du skal indsende kontrakter, erklæringer, bilag eller anden dokumentation, og du indsender disse dokumenter for sent.

Hvis forsinkelsen er mere end 25 arbejdsdage, dvs. hvis du indsender efter ændringsfristen, kan du ikke få tilskud under ordningen om pleje af græs- og naturarealer, ligesom der vil ske bortfald af tilsagnet med krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud.

Hvis du har fået dispensation fra fristen for indsendelse af fællesskemaet, anvender vi reglen om nedsættelse af tilskuddet med én pct. pr. arbejdsdag på den nye frist, som du har fået oplyst.

6.2.2 Hvis du ikke indberetter alle bedriftens landbrugsarealer

Søger du om arealtilskud eller slagtepræmie, skal du indberette alle bedriftens landbrugsarealer i fællesskemaet. Dette gælder også landbrugsarealer, som du ikke søger om tilskud for.

Læs mere om, at du skal indberette alle dine landbrugsarealer i kapitel 2.

Hvis det ikke-indberettede areal udgør mere end tre pct. af det samlede areal, som skulle have været indberettet (det indberettede areal plus det ikke-indberettede areal), nedsætter vi alle arealrelaterede tilskud med op til tre pct., afhængigt af undladelsens omfang.

Sådan beregner vi sanktionen:

Det ikke-indberettede areals andel af det samlede areal, som skulle have været indberettet	Størrelse på sanktion
Op til tre pct.	Ingen sanktion.
Mere end tre pct. og op til ti pct.	Én pct. af alle arealrelaterede tilskud.
Mere end ti pct. og op til 20 pct.	Én pct. af alle arealrelaterede tilskud, hvis det ikke-indberettede areal er op til 5 ha. To pct. af alle arealrelaterede tilskud, hvis det ikke-indberettede areal er over 5 ha.
Mere end 20 pct.	Én pct. af alle arealrelaterede tilskud, hvis det ikke-indberettede areal er op til 5 ha. To pct. af alle arealrelaterede tilskud, hvis det ikke-indberettede areal er over 5 ha og op til ti ha. Tre pct. af alle arealrelaterede tilskud, hvis det ikke-indberettede areal er over 10 ha.

6.2.3 Hvis der er betingelser under en tilskudskategori, som ikke er opfyldt

Ved manglende opfyldelse af betingelser under en tilskudskategori og beregning af administrative sanktioner skelner vi mellem "kriterier for at få tilsagn om tilskud" og "forpligtelser".

Kriterier for at få tilsagn om tilskud

Kriterier" er de tilskudsbetingelser, der skal være opfyldt, for at du kan søge tilskud. Kriterierne kan eksempelvis være, at du skal være aktiv landbruger, at du skal have rådighed over de arealer, du søger om tilskud til, og at arealerne ikke må ligge i bestemte områder). Hvis du ikke opfylder et eller flere kriterier for et areal, kan arealet ikke medtages i det, som vi kalder "det godkendte, ansøgte areal". Det betyder, at du ikke kan få tilskud for arealer, men du får ikke en sanktion, når du ikke opfylder et kriterie for at få tilskud

Forpligtelser

Under hver tilskudskategori er der nogle handlinger, du skal udføre eller ikke må udføre – det kalder vi forpligtelser. Hvis du på et areal ikke opfylder de forpligtelser, som gælder under tilskudskategorien, bortfalder tilskuddet for arealet helt eller delvist. Herudover kan du få en administrativ sanktion, som afhænger af alvoren, omfanget og varigheden af den manglende opfyldelse af forpligtelserne.

Force majeure og ekstraordinære omstændigheder kan medføre, at du ikke kan opfylde ordningens forpligtelser. Det kan du læse mere om i afsnit 7.8.

Når vi beregner administrative sanktioner, bruger vi disse begreber:

Tilskudskategori	En tilskudsordning eller en del af en tilskudsordning med egne tilskudsbetingelser og egen tilskudssats.

Tilsagnsareal	Det areal, for hvilket der er givet tilsagn om tilskud omfattet af denne bekendtgørelse, og som du indberettede (indtegnede i IMK), og som du søgte om tilskud for under en tilskudskategori.
Kriterier for at få tilskud	Overordnede betingelser, som skal være opfyldt for, at du kan få tilskud under den ansøgte tilskudskategori
Forpligtelser	De handlinger, som du skal udføre eller undlade at udføre under den ansøgte tilskudskategori.
Overtrådt tilsagnsareal	Den del af det godkendte tilsagnsareal, hvor en eller flere forpligtelser ikke er overholdt.
Vægtningsfaktor	En talstørrelse, som afspejler en overtrædelses alvor, omfang og varighed, og som det overtrådte areal ganges med. Vægtningsfaktoren kan f.eks. være 0,25, 0,5 eller 1. Ved overtrædelser af forpligtelser, som gælder på tilskudskategoriniveau og ikke er knyttet direkte til de enkelte arealer, ganges hele det godkendte tilsagnsareal med vægtningsfaktoren. Hvis der er flere overtrædelser på det samme areal, anvendes summen af vægtene. Hvis summen af vægtene for et tilsagnsareal overstiger 1, nedsættes den samlede vægt for arealet til 1. Vægtningsfaktorerne fremgår af bilag 1.1 og 1.2 til denne vejledning.
Vægtet, overtrådt tilsagnsareal	Den del af det godkendte tilsagnsareal, hvor en eller flere forpligtelser ikke er overholdt – efter hensyntagen til de gældende vægtningsfaktorer.
Overtrædelsesprocent	Det vægtede, overtrådte tilsagnsareal i procent af det godkendte tilsagnsareal.
Sanktionsfaktor	Den talstørrelse, som det overtrådte tilsagnsareal ganges med for at fastlægge sanktionen.
Det godkendte tilsagnsareal	Det godkendte tilsagnsareal fratrukket det vægtede overtrådte areal.
Gentagelse	Det er en gentagelse, hvis du i løbet af de sidste fire år har haft en overtrædelsesprocent på over 10 under den samme tilskudskategori, er sanktionen det samlede vægtede, overtrådte areal, der er ganget med en sanktionsfaktor på 1,0.

Overtrædelser af forpligtelser kan give en sanktion. Ved overtrædelse af forpligtelser, der skal opfyldes på markniveau anvendes vægtningsfaktorer, når størrelsen på det overtrådte areal skal fastlægges. Se oversigt over ordningens vægtningsfaktorer, der afspejler overtrædelsens alvor, omfang og varighed i bilag 1.1 og bilag 1.2.

Sådan beregner SGAV den administrative sanktion for en tilskudskategori under tilsagnsordningen for pleje af græs- og naturarealer:

	Overtrædelsesprocent	1. overtrædelse	Ved gentagelse
Trin 1	Højst 10 pct.	Det godkendte tilsagnsareal nedsættes. Ingen sanktion	Det godkendte tilsagnsareal nedsættes. Ingen sanktion

	Overtrædelsesprocent	1. overtrædelse	Ved gentagelse
Trin 2	Over 10 pct., men højst 25 pct.	Det godkendte tilsagnsareal nedsættes. Herudover får du en sanktion på 0,2 x det overtrådte areal	Det godkendte tilsagns-areal nedsættes. Herud-over får du en sanktion på 0,5 x det overtrådte areal
Trin 3	Over 25 pct.	Det godkendte tilsagnsareal nedsættes. Herudover får du en sanktion 0,3 x det over-trådte areal	Det godkendte tilsagns-areal nedsættes. Herud-over får du en sanktion på 1,0 x det overtrådte areal

Eksempel på administrativ sanktion
En landbruger har fået et tilsagn på 10 ha under en tilskudskategori under ordningen om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

Ved kontrol af arealet viser det sig, at der ikke har været et tilstrækkeligt antal dyr på arealet, men kun 75 pct. af det antal storkreaturer, som er krævet efter reglerne om tilsagn med plejeforpligtelsen fast græsningstryk. Dette er en overtrædelse af en arealforpligtelse med vægten 0,5. Det vægtede, over-trådte areal udgør derfor 5 ha.

Det overtrådte areal på 5 ha svarer til 50 pct. af tilsagnsarealet. Dermed er overtrædelsen en trin 3 overtrædelse.

Det tilskudsberettigede areal er 5 ha (10 ha minus 5 ha), og sanktionen udgør 1,5 ha (0,3 x 5 ha).

Vi udbetaler tilskud for året for 3,5 ha. (10 ha minus 5 ha. minus 1,5 ha.)

Bagatelgrænse
Hvis forskellen mellem det tilskudsberettigede og det 'godkendte tilsagnsareal' under en tilskudskate-gori er på 0,10 ha eller derunder og ikke udgør mere end 20 pct. af det 'godkendte tilsagnsareal', be-tragtes det tilskudsberettigede areal som lig med det 'godkendte tilsagnsareal'.

Eksempel
Hvis en landbruger f.eks. har søgt om tilskud for 20 ha under en tilskudskategori, og der kun er fundet overtrædelser på 0,10 ha, udbetaler vi tilskud for 20 ha, fordi begge betingelser er opfyldt.

Modregning
Hvis nedsættelsen af tilskuddet og den administrative sanktion tilsammen udgør mere end tilskuddet beregnet på grundlag af det godkendte, ansøgte areal, modregner vi det overskydende beløb i vores fremtidige udbetalinger til dig, herunder grundbetaling.

Udelukkelse
Hvis du har begået en meget alvorlig overtrædelse af de regler, som er fastsat i medfør af Lov om ad-ministration af den fælles landbrugspolitik m.v. eller i Den Europæiske Unions forordninger, kan du blive udelukket fra at søge om tilskud under den berørte tilskudsordning eller tilskudskategori i det ef-terfølgende kalenderår. Ved vurderingen af "meget alvorlig" tager vi hensyn til overtrædelsens om-fang, varighed og hyppighed, og om overtrædelsen er begået med forsæt eller med en høj grad af uagtsomhed.

Bortfald af tilsagn om tilskud med krav om tilbagebetaling af tidligere modtaget tilskud

Hvis du foretager en overtrædelse, som strider imod ordningens formål, kan der under ordninger med flerårige tilsagn om tilskud ske bortfald af tilsagnet. Det betyder, at du mister tilsagnet for det overtrådte areal og skal betale tidligere modtaget tilskud tilbage. En afgørelse herom skal tage hensyn til overtrædelsens alvor, omfang og varighed.

Force majeure eller usædvanlige omstændigheder

Du kan bevare retten til tilskud eller undgå administrative sanktioner, selv om du ikke har overholdt alle forpligtelser, hvis der er tale om force majeure (naturkatastrofer o.l.) eller usædvanlige omstændigheder. Om en hændelse kan godkendes som force majeure eller usædvanlige omstændigheder, afhænger af en konkret vurdering. Læs mere om force majeure i afsnit 7.8.

Hvis du vil læse om love og regler

- §§ 41-52 i bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- Artikel 59, stk. 5, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 af 2. december 2021 om, at medlemsstaterne skal træffe passende forholdsregler for at sikre, at de sanktioner, der pålægges, står i et rimeligt forhold til og gradueres efter, hvor alvorlig, omfattende, varig eller hyppig den konstaterede manglende overholdelse er.

7. Andre regler, du bør kende

7.1 Husk nationale bestemmelser ved etablering af småbiotoper

I forbindelse med etablering af småbiotoper fra 2023 og senere, så skal du være opmærksom på øvrige nationale bestemmelser, som vil kunne gælde for dine småbiotoper. Dette kunne f.eks. være naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttelse af bestemte naturtyper og tilsvarende i naturtypebekendtgørelsen.

Småbiotoper etableret alene under grundbetalingsordningen er ikke undtaget naturbeskyttelseslovens bestemmelser om naturbeskyttede naturtyper (§ 3), da du har mulighed for at anvende dine småbiotoper landbrugsmæssigt hele året. Du har dog mulighed for at søge kommunen om permanent genopdyrkningsret til småbiotopen for at undgå en eventuel naturbeskyttelse. Det forudsætter dog, at arealet ikke allerede er omfattet af naturbeskyttelsesloven.

Vær opmærksom på, at der kan være andre nationale forpligtelser end dem, der er nævnt her. Det er dit ansvar at være informeret om hvilke nationale regler, der gælder for dine arealer. Er du i tvivl, kan du kontakte din kommune.

7.2 Svig med og misbrug af tilskud

Vi kontrollerer ansøgninger om tilskud for svig med EU-midler. Svig defineres i denne sammenhæng som en forsætlig handling, eller en handling du undlader at gøre, der påvirker din ret til at modtage tilskud eller påvirker, hvor meget du kan få i tilskud. Det kan for eksempel være, hvis:

- dokumenter fra dig er misvisende eller forfalskede
- du fortier oplysninger af betydning for sagen.
- du anvender midler eller investeringer til et andet formål, end de var tiltænkt og bevilget til.

Vi forbeholder os ret til at kontakte tredjeparter med forbindelse til ansøgninger som en del af kontrol for svig.

Hvis vi modtager forfalskede dokumenter, urigtige eller vildledende oplysninger fra dig, eller hvis du fortier oplysninger der er af betydning for sagen, anmelder vi forholdet til politiet hvis vi har mistanke om svig. Du kan således risikere bøde eller fængselsstraf. Uanset resultatet af politianmeldelsen kan du helt eller delvist miste tilskuddet, eller skulle betale tidligere udbetalt tilskud tilbage, hvis vi træffer tilskudsretlig afgørelse om svig. Svig betragtes som en alvorlig overtrædelse og medfører derfor også udelukkelse fra at søge tilskud under samme ordning i efterfølgende ansøgningsår.

Som ansøger er du ansvarlig overfor os i forhold til dine ansøgninger og de opgaver der knytter sig hertil. Du skal derfor føre tilsyn med opgaver, som du som tilskudsmodtager får løst af en tredjepart, f.eks. en konsulent. Gør du ikke det, kan det få konsekvens for dit tilskud, selvom det ikke er dig, der har løst opgaven.

Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt
- Kapitel 10 i Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.
- § 289 a i Lovbekendtgørelsen nr. 1360 af 28. september 2022 (straffeloven)
- Art. 59 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1306/2013 (Den horisontale forordning)

7.3 Omgåelse af krav og regler

Vi kontrollerer ansøgninger om tilskud for omgåelse. Omgåelse er den betegnelse, vi bruger, hvis en ansøger bevidst forsøger at opnå fordele på grundlag af kunstigt skabte betingelser. Det kan f.eks. være, hvis du deler din bedrift op i flere CVR-numre for at undgå lofter over tilskud for dermed at få mere i tilskud end du er berettiget til.

Vær opmærksom på, at det kan betragtes som omgåelse, hvis du f.eks. opretter et nyt selskab med henblik på at få en uberettiget fordel eller ønsker at undgå et tilbagebetalingskrav i forbindelse med et producentskifte. Et eksempel på forhold, vi vil vurdere nærmere, er, hvis du bortforpagter tilsagnsarealerne og dermed lader tilsagnet ophøre. Herefter generhverver du de samme arealer efter ganske kort tid og indberetter arealerne på fælleskemaet ved den første ansøgningsrunde efter overdragelsen.

Når vi udfører kontrol for omgåelse, ser vi på, om du kan have opnået en konkret økonomisk fordel på baggrund af eksempelvis ejerforhold og relationer til andre ansøgere. Vi vurderer, om hovedformålet med dit valg af virksomhedskonstruktion har været at opnå en fordel.

Du kan læse mere om omgåelse på
vores hjemmeside.

Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt
- Art. 62 og 59 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1306/2013 (Den horisontale forordning)

7.4 Omdannelse af dit tilsagn til en anden type tilsagn

Du kan i visse situationer ændre dit tilsagn til en anden type tilsagn uden krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud.

Det kan f.eks. være tilfældet, hvis et tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer med forpligtelse til slæt omdannes til et tilsagn med forpligtelse til afgræsning. Du skal i så tilfælde søge et nyt 5-årigt tilsagn med forpligtelse til afgræsning, og det eksisterende tilsagn med forpligtelse til slæt vil bortfalde.

Du kan derimod ikke omdanne et tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer med forpligtelse til afgræsning til et nyt tilsagn med forpligtelse til afgræsning, da der dermed ikke er væsentlig strengere forpligtelser. Det betyder f.eks., at du ikke kan omdanne et tilsagn 68 til et tilsagn type 69 med samme forpligtelse.

NB: Du kan ikke omdanne et tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer med tilsagnstype 66 eller 67 til tilsagnstype 68 eller 69, da det ikke er muligt at omdanne tilsagn mellem to programperioder.

Hvis du søger om at få omdannet dit tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer til et tilsagn til skovrejsning, der medfører fredskovpligt, vil dit tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer bortfalde uden krav om tilbagebetaling med virkning fra begyndelsen af det tilsagnsår, hvor arealet pålægges fredskovpligt.

Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. 1350 af 25. november 2025 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- §§ 36-40

7.5 Du kan i visse tilfælde udtræde af dit tilsagn uden tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud

Der er visse tilfælde, hvor du kan udtræde af dit tilsagn uden at skulle tilbagebetale tidligere udbetalt tilskud. Det kan enten være, hvis offentlige myndigheder træffer en beslutning, om at der skal ske et indgreb på dit areal eller dit areal skal indgå i et projekt. Disse indgreb kan gøre at du ikke kan opfylde forpligtelserne i dit tilsagn og du kan dermed kan udtræde af dit tilsagn uden tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud. Det kan også være, hvis der sker naturlige hændelser, som gør at du ikke kan opfylde forpligtelserne. Dette skal dog vurderes at være længerevarende.

De tilfælde, hvor du kan udtræde af dit tilsagn uden at tilbagebetale tidligere udbetalt tilskud, inkluderer, at arealet:

- berøres af offentlige myndigheders fysiske planlægning.
- bliver overtaget af offentlige myndigheder ved ekspropriation eller ekspropriationslignende vilkår. Ved ekspropriation har du ikke selv valgt at overdrage rådigheden over dine arealer, men det sker efter krav fra en myndighed.
- er fragået som følge af jordfordeling forestået af offentlige myndigheder.
- har gennemgået fysiske ændringer forårsaget af naturen, som vurderes at være længerevarende. Dette kan f.eks. være ved sandfygning eller hvis grundvandsspejlet har hævet sig og hele eller dele af dit areal står under vand. Der er tale om omstændigheder, som ikke er omfattet af reglerne om force majeure.
- indgår i et projekt, som medvirker til implementeringen af Habitat-, Vandramme- eller Fuglebeskyttelsesdirektiverne. Dette omfatter også arealer der har eller får tilsagn om udtagning af kulstofrige lavbundsjorder med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klima-lavbundsprojekter) udstedt af SGAV (tidligere Miljøstyrelsen).

SGAV skal i alle disse tilfælde modtage fyldestgørende dokumentation, og du vil derefter kunne udtræde af tilsagnet.

Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer

- §§ 37-40

7.6 Andre reguleringer: Naturbeskyttelsesloven og Natura 2000

Ved et tilsagns ophør, kan dit naturplejeareal have udviklet sig, så det lever op til betingelserne for en naturtype, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Hvis dit areal ikke var beskyttet efter før det kom i tilsagn, er det undtaget fra bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3 indtil et år efter aftalens udløb, jf. 1-års reglen i § 2 i naturtypebekendtgørelsen.

Du skal dog være opmærksom på, at den 1-årige undtagelse kun gælder i forhold til naturbeskyttelseslovens § 3.

Du har også mulighed for at anmelde dit areal som udyrket eller ekstensiveret landbrugsareal til kommunen (forudsat, at det ikke er omfatte af § 3). Derved opnår du ret til at genopdyrke arealet på et senere tidspunkt, selvom arealet i tilsagnsperioden skulle udvikle sig og opnå en tilstand, så det burde være omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. Disse undtagelser gælder kun for arealer, der ikke forinden allerede var § 3-beskyttede. Du kan læse mere om genopdyrkningsret.

Ved ophør af tilsagnsperioden skal du derfor tage stilling til, om arealet skal:

- tages i omdrift igen eller
- indgå i et nyt miljøtilsagn

Arealer beliggende i Natura 2000-områder er omfattet af en anmeldelsesordning. Det betyder, at du, inden du iværksætter visse aktiviteter, skal forhåndsanmelde det til kommunen. Læs mere om anmeldeordning i Natura 2000-områder på styrelsens hjemmeside.

7.7 Dispensation

Hvis du i særlige tilfælde ikke kan opfylde betingelserne i tilsagnet, kan du søge om dispensation. Ansøgning om dispensation skal være skriftlig og velbegrundet. Du skal sende ansøgning om dispensation til SGAV enten via skabelon på styrelsens hjemmeside eller til landbrugsstotte-okologi@sgav.dk

På den måde giver du SGAV mulighed for at vurdere din specielle situation. SGAV vil herefter tage stilling til, om din ansøgning kan imødekommes og sende dig en skriftlig afgørelse.

Du skal søge og have fået dispensation, inden du foretager dig noget, der kan være i strid med betingelserne. I meget akutte tilfælde kan du ringe til os, før du indsender en skriftlig dispensationsansøgning.

Eksempler på hvornår du skal søge dispensation:

- Behov for at foretage mekanisk bekæmpelse af ukrudtsarter i strid med forbudsperioden mod slåning.
- Behov for kemisk bekæmpelse i strid med forbuddet mod sprøjtning.
- Behov for at tilskudsfodre (fx ved helårsafgræsning).
- Behov for at fjerne dyr fra marken i perioden med fast græsningstryk. Arealet er så vådt eller tørt, at det ikke kan plejes.

Se flere eksempler på hvornår du kan søge dispensation siden:
Søg om dispensation fra pleje af græs- og naturarealer

> At du ikke længere har rådighed over dyr, der kan afgræsse dine marker, accepteres ikke som begrundelse for dispensation, da dyr kan købes i fri handel, eller der kan indgås en græsningsaftale med tredjepart.

Hvis der er tale om helt ekstraordinære og uforudsigelige begivenheder, er der også mulighed for at påberåbe sig force majeure (se afsnit 7.8).

Hvis du har fået en dispensation fra nogle af tilsagnsbetingelserne, er det de betingelser, der fremgår af dispensationen, du i fællesskemaet erklærer at overholde. Hvis du har fået en dispensation fra plejeforpligtelserne er dispensationen altid 1-årig, og du får normalt ikke udbetalt årets tilskud. Dette skyldes, at tilskuddet gives som kompensation for udgifter til pleje, og vi kan ikke kompensere, hvis der ikke har været nogen pleje.

Du skal altid sætte hak i ”Ja” i feltet ”Jeg søger om udbetaling af tilskud”, også selv om du pga. dispensationen ikke får dit tilskud udbetalt.

Dispensation til andet end plejeforpligtelserne kan gives, uden at det påvirker årets udbetaling. Det kan for eksempel være dispensation til tilskudsfodring eller anvendelse af plantebeskyttelsesmidler.

Dispensation gives kun i særlige tilfælde, og ansøgning skal være velbegrundet og fx begrundet i forholdene på tilsagnsmarken. Der gives ikke dispensation til overtrædelser konstateret på en kontrol. Hvis arealet godkendes i kontrol, har det ingen konsekvens, at du har fået afslag på dispensation. Hvis der ved kontrollen konstateres overtrædelser, bliver de behandlet iht. sanktionsreglerne.

Husk at søge om dispensation hos SGAV, hvis du hjemtager nogle af dyrene, fx på grund af sygdom, eller hvis arealerne er for våde til at kunne afgræsses. Du skal have modtaget afgørelsen om dispensation, før du fjerner dyrene fra arealet. Kun i særlige tilfælde, hvor der er akut fare for dyrevelfærden, må du fjerne dyrene fra arealet, inden du har modtaget afgørelse på din dispensationsansøgning. Du skal i disse tilfælde indsende anmodningen om dispensation hurtigst muligt.

Bemærk, at du i visse tilfælde – fx hvis arealet er et § 3 areal – først skal indhente en dispensation hos kommunen. Dette er fx tilfældet, hvis du ønsker dispensation til tilskudsfodring på et tilsagnsareal, der er registreret som et § 3 areal.

Oversvømmede arealer
Du skal altid underrette SGAV, Landbrugsstøtte & Økologi, hvis dit tilsagnsareal bliver oversvømmet, så du ikke kan opfylde din plejeforpligtelse, enten fordi det er en del af et vådområdeprojekt, eller fordi vandstanden stiger af andre årsager. Du kan i nogle tilfælde få dispensation fra plejeforpligtelsen, og du mister derved højst årets udbetaling. Hvis det derimod i en kontrol konstateres, at tilsagnsarealerne ikke opfylder betingelserne, vil du ud over bortfald af årets tilskud og en sanktion også risikere bortfald af tilsagnet med krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud.

7.8 Force majeure og ekstraordinære omstændigheder

Hvis det på grund af force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder har været umuligt for dig at overholde de krav, der er for at modtage tilskud, kan vi se bort fra den manglende overholdelse, når du opfylder visse krav.

For at vi kan anerkende force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder, skal den indtrufne begivenhed have været en helt usædvanlig situation, som:

- du ikke kunne forudse
- var uden for din kontrol
- reelt har forhindret dig i at opfylde dine forpligtelser.

Du skal desuden, efter vores vurdering, have gjort nok for at sikre dig imod begivenheden.

Vær opmærksom på, at der skal være sammenhæng mellem årsagen til, at du ikke kunne overholde kravene og tidspunktet for force majeure-begivenheden eller den ekstraordinære omstændighed.

Force majeure og andre ekstraordinære omstændigheder kan bl.a. være, hvis:

- tilskudsmodtager er afgået ved døden
- du som tilskudsmodtager er uarbejdsdygtighed i længere tid
- din bedrift i væsentlig grad bliver berørt af en alvorlig naturkatastrofe
- bedriftens stalde bliver ødelagt ved en ulykke
- hele eller dele af din besætning eller dine afgrøder bliver ramt af en sygdom i husdyrpopulationen (en epizooti), en plantesygdom eller en planteskadegører

Eksemplerne er ikke udtømmende, og der vil altid være tale om en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Hvis du eller dit dødsbo vil gøre force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder gældende, skal vi have skriftligt besked om det senest 15 arbejdsdage efter det tidspunkt, hvor du eller din stedfortræder er i stand til at give en sådan meddelelse.

Uanset, om force majeure er anerkendt, eller om sagen stadig er under behandling, vil det ved en eventuel kontrol blive undersøgt, om tilskudsbetingelserne er overholdt. Hvis det ved en eventuel kon-

trol konstateres, at tilskudsbetingelserne ikke er overholdt som følge af force majeure, og din ansøgning om force majeure anerkendes, vil du som udgangspunkt kunne beholde dit tilskud og kunne undgå sanktion for manglende efterlevelse af tilskudsbetingelserne.

Hvis du overskrider denne frist, kan vi ikke anerkende omstændigheden som begrundelse for den manglende overholdelse.

Vi kan bede dig om yderligere oplysninger, hvis vi har brug for dem for at kunne vurdere sagen.

Du kan læse mere om administrative sanktioner i afsnit 6.2

Vi kan bede dig om yderligere oplysninger, hvis vi har brug for dem for at kunne vurdere sagen.

7.9 Revisionsklausul

Du kan kun få udbetalt tilskud til Pleje af græs- og naturarealer for at påtage dig forpligtelser, som er mere vidtgående, end hvad du i forvejen er forpligtet til. Hvad du i forvejen er forpligtet til, fremgår først og fremmest af love eller bekendtgørelser. Forpligtelserne kan dog også fremgå af afgørelser truffet af en offentlig myndighed, som pålægger dig obligatoriske begrænsninger/restriktioner for dine aktiviteter på et givet areal (pålæg, påbud, forbud og tilsvarende i medfør af lovgivning).

Kommer der nye regler, eller træffer en myndighed en afgørelse, som skærper eksisterende forpligtelser eller pålægger dig nye forpligtelser, skal tilsagnene tilpasses/revideres, så der kun ydes tilskud for forpligtelser, der er mere vidtgående, end hvad du i forvejen er forpligtet til. Dette fremgår af EU-reglers såkaldte revisionsklausul.

Hvis du ikke kan acceptere tilpasningen af tilsagnet, kan du lade hele dit tilsagn ophøre på grund af revisionsklausulen uden krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalte tilskud. Du skal i så fald sende os en erklæring om anvendelse af revisionsklausul, som du finder på siden for
Pleje af græs- og naturarealer
Dit tilsagn ophører så fra begyndelsen af det pågældende tilsagnsår, uden at du skal betale tidligere udbetalt tilskud tilbage.

Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt

- §§ 37-38 samt § 40 i bekendtgørelse nr. xxxx af xx. november 2026 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- § 9 i bekendtgørelse nr. 1341 af 21. november 2025 om ansøgninger m.v. for landbrugere i Tast selv
- Art. 3 og 59 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1306/2013 (Den horisontale forordning)

7.10 Vi indsamler og behandler dine data

For at vi kan behandle din ansøgning, behandler vi en række af dine data. Som hovedregel afgiver du disse data i forbindelse med din ansøgning, men i visse tilfælde indhenter vi også data fra andre myndigheder.

Vores adgang til at behandle dine data følger af reglerne for det enkelte tilskud, du søger om.

Vi behandler kun data, der er nødvendige og relevante for det tilskud, der søges. Vi behandler disse data for at sagsbehandle, administrere, udbetale og kontrollere de specifikke tilskud.

I særlige tilfælde kan vi videregive eller offentliggøre dine data. Dog kun hvis vi ved lov er forpligtet til det. Når vi behandler dine personoplysninger, har du en række rettigheder, blandt andet retten til at søge indsigt i, hvilke personoplysninger vi har registreret om dig. Du har også ret til at få rettet, slettet eller blokeret eventuelt urigtige eller vildledende oplysninger.

Du kan læse mere på
vores side med detaljerede oplysninger om vores behandling af dine data.

7.11 Hvis du vil klage over en afgørelse fra os

Du vil kunne klage over vores afgørelser til Miljø- og Fødevareklagenævnet via deres klageportal. Det vil altid stå beskrevet i den enkelte afgørelse fra os, hvordan du skal gøre, hvis du vil klage.

En klage skal altid sendes inden **4 uger** fra den dag, hvor du fik afgørelsen.

Ring eller skriv til os, hvis du er i tvivl om, hvordan du klager.

Du kan læse mere om reglerne for bl.a. indgivelse af klage, frister, gebyrer m.v., der gælder for Miljø- og Fødevareklagenævnet, i lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Herudover kan du orientere dig om klageprocessen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside.

Hvis du vil læse om love og regler
Til dette afsnit har vi brugt
- § 27 i Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.
- Databeskyttelsesforordningen - Europa-Parlamentets og rådets forordning (EU) 2016/ 679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger mv.
- Databeskyttelsesloven - Lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven)
- Forvaltningsloven - Lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 om forvaltningsloven
- Offentlighedsloven - Lovbekendtgørelse nr. 145 af 24. februar 2020 om offentlighed i forvaltningen

8. Retsgrundlag

Reglerne af betydning for tilskud til Pleje af græs- og naturarealer findes i følgende forordninger, love og bekendtgørelser:

8.1 EU-regler

- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2115 af 2. december 2021 om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1305/2013 og (EU) nr. 1307/2013 (CAP-planforordning)
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1306/2013 (Den horisontale forordning)
- Kommissionens delegerede forordning (EU) 2022/1172 af 4. maj 2022 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 for så vidt angår det integrerede forvaltnings- og kontrolsystem i den fælles landbrugspolitik og anvendelse og beregning af administrative sanktioner i forbindelse med konditionalitet
- Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2022/1173 af 31. maj 2022 om regler for anvendelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2116 for så vidt angår det integrerede system for forvaltning og kontrol under den fælles landbrugspolitik
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/1468 af 14. maj 2024 om ændring af forordning (EU) 2021/2115 og (EU) 2021/2116 for så vidt angår normer for god landbrugs- og miljømæssig stand, ordninger for klimaet, miljøet og dyrevelfærd, ændringer af strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, revision af strategiske planer under den fælles landbrugspolitik og fritagelser fra kontrol og sanktioner

8.2 Danske regler

- Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.
- Bekendtgørelse nr. 1350 af 25. november 2025 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- Bekendtgørelse nr. 1363 af 25. november 2025 om grundbetaling m.v. for landbrugere for 2026
- Bekendtgørelse nr. 1341 af 21. november 2025 om ansøgninger m.v. for landbrugere i Tast selv
- Bekendtgørelse nr. 1602 af 28. december 2022 om kundgørelse af Landbrugsstyrelsens kort
- Bekendtgørelse nr. 1454 af 1.december 2025 om konditionalitet og social konditionalitet for 2026

Bilag 1:
Oversigt over vægtningsfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer

Konsekvens af en række overtrædelsers alvor og omfang bedømt i forhold til formålet med tilskudsordningen. Inddelingen bygger på en faglig vurdering.

Bestemmelserne listet i bilag 1.1 og 1.2 fremgår af bekendtgørelse nr. 1350 af 25. november 2025 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

Bilag 1.1. Vægtningsfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer – tilskudskategorierne forpligtelse til græsning både med og uden mulighed for kombination med grundbetaling

Bestemmelse	Forpligtelse	Overtrædelse	Vægtningsfaktor*
§ 20, stk. 1	Græsning – fast græsningstryk. Krav til antallet af storkreaturer inden for indhegningen på tilsagnsmarken.	Ingen eller for få dyr. Der er op til 70 pct. af det fastsatte krav til storkreaturer på arealet.	1,0
		Der er 70-89 pct. af det fastsatte krav til storkreaturer på arealet.	0,5
		Der er 90-99 pct. af det fastsatte krav til storkreaturer på arealet.	0,25
§ 22, stk. 1, nr. 1 og 2	Græsning – fast græsningstryk. Hvilke marker en indhegning må omfatte.	Sammenhegning af tilsagnsarealer med arealer, som ikke har krav om fast græsningstryk.	0,1
		Sammenhegning med anden ejer/forpagters areal.	0,1
§ 17, stk. 1 og 2	Græsning – synligt afgræsset. Manglende eller ikke korrekt pleje af arealerne i forhold til tilsagnet.	Arealet er ikke plejet.	1,0
		Afpudsning, men ikke slæt eller græsning.	1,0
		Slæt, men ikke græsning.	1,0
		Ikke plejet pga. midlertidig oversvømmelse og ikke fået dispensation.	1,0
		Der er tegn på, at der har været/er dyr på arealet, men plantedækket er ikke synligt græsset.	0,5

§ 18, stk. 1 og 2	Græsning – ekstensiv græsning. Manglende eller ikke korrekt pleje af arealerne i forhold til tilsagnet.	Billederne viser ingen tegn på græsningsaktivitet.	1,0
		Kun en mindre del af arealet, som vises på billederne, fremstår påvirket af græsningsaktivitet.	0,5
§ 19	Billeddokumentation.	Billeder ikke taget og indsendt inden for fristen, billeder viser ikke tilsagnsarealet eller billeder er ikke taget på tilsagnsarealet.	0,1
	Krav til billeder ikke opfyldt.	For få billeder, men de indsendte billeder viser, at kravet til pleje er opfyldt. Billederne viser ikke græssende dyr, men viser dog, at kravet til pleje er opfyldt.	0,1
§ 17, stk. 3, og § 20, stk. 5	Græsning – fast græsningstryk og synligt afgræsset. Aktivitet i strid med ordningens formål med græsningsmetode.	Afpudsning før påbegyndt græsning.	0,25
		Fladedækkende afpudsning.	0,25
§ 18, stk. 3	Græsning – ekstensiv græsning. Aktivitet i strid med ordningens formål med græsningsmetode.	Taget slæt.	0,25
		Fladedækkende afpudsning.	0,25
§ 14, stk. 1, nr. 1	Græsning. Hvilke dyr må bruges til græsning på arealet.	Græsning med andet end drøvtyggende husdyr eller heste.	1,0
§ 14, stk. 1, nr. 3	Græsning. Der må ikke tilskudsfodres, da der så ikke afgræsses og tillige tilføres næringsstoffer udefra.	Fodring med ensilage eller kraftfoder (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,5
		Fodring med hø og wraphø. Fodring med halm i baller eller i foderstativer (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,25
§ 13, stk. 1	Græsning. Krav til plantedækket.	Bar jord som følge af naturlige forhold.	1,0
		Under 1/3 planter i forhold til sort jord. De enkelte områder uden plantedække er større end 1 ha eller udgør sammen med andre ikke-græssede områder mere end 20pct. af marken.	1,0
§ 15, stk. 2	Græsning. Hensynet til ynglende dyr m.v.	Slåning i forbudsperioden.	0,5
§ 29, stk. 1, nr. 1	Græsning. Forbud mod omlægning.	Omlægning af tilsagnsarealet, herunder jordbearbejdning (fx etablering af vildtremiser eller læhegn).	1,0

§ 29, stk. 1, nr. 2	Græsning. Forbud mod anden gødning end den, der afsættes af græssende dyr.	Direkte tilførsel af gødning til arealet.	1,0
§ 29, stk. 1, nr. 3	Græsning. Forbud mod sprøjtning med plantebeskyttelsesmidler.	Sprøjtning under hegn beregnes som længden af overtrædelsen ganget med en fast bredde på 2 meter. Sprøjtning af arealer under 100 m^2 rundes altid op til 100 m^2.	1,0
		Brug af plantebeskyttelsesmidler på arealet.	1,0
§ 29, stk. 3	Græsning. Forbud mod etablering eller påbegyndt etablering af solceller	Etablering eller påbegyndt etablering af solceller på arealet	1,0
§ 13, stk. 1	Græsning. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Vandhul, sø eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20pct. af marken.	1,0
		Vandløb, grøft eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20pct. af marken.	1,0
		GLM-landskabselementer i form af søer over 100 m^2 op til 2.000 m^2. Søer over 2.000 m^2 som beskyttede efter naturbeskyttelseslovens §3.	1,0
§ 13, stk. 1	Græsning. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Opvækst af træer og buske uden græsningsegnet plantedække over 1,0 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20 pct. af tilsagnsmarken.	1,0
§ 28	Græsning. Tilsagn uden mulighed for at kombinere med grundbetaling.	Der søges om grundbetaling, selvom tilsagnet ikke kan kombineres med grundbetaling.	1,0

*Vægtningsfaktoren finder anvendelse på det godkendte tilsagnsareal, som ansøger har søgt tilskud for under tilskudskategorien.

Bilag 1.2. Vægtningsfaktorer for tilsagn med forpligtelse til slæt både med og uden kombination med grundbetaling

Bestemmelse	Forpligtelse	Overtrædelse	Vægtnings-faktor*
§ 14, stk. 1, nr. 1	Slæt. Hvilke dyr må bruges til græsning på arealet.	Græsning med andet end drøvtyggende husdyr eller heste	1,0
§ 23, stk. 1, nr. 1	Slæt. Hensynet til ynglende dyr m.v.	Slåning i forbudsperioden.	0,5
§ 23, stk. 1, nr. 2	Slæt. Manglende eller ikke korrekt pleje af arealerne i forhold til tilsagnet.	Der er ikke taget slæt, græsset eller lavet en afpudsning.	1,0
		Der er ikke taget slæt, men marken er slået, uden at plantematerialet er fjernet.	0,5
		Græsset, men ikke taget slæt (det er tydeligt, at der ikke er taget slæt).	0,25
§ 14, stk. 1, nr. 3	Slæt. Der må ikke tilskudsfodres, da der så ikke afgræsses og tillige tilføres næringsstoffer udefra.	Fodring med ensilage eller kraftfoder (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,5
		Fodring med hø og wraphø. Fodring med halm i baller eller i foderstativer (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,25
§ 13, stk. 2	Slæt. Krav til plantedækket.	Bar jord som følge af naturlige forhold.	1,0
		Under 1/3 planter i forhold til sort jord. De enkelte områder uden plantedække er større end 1 ha eller udgør sammen med andre ikke-græssede områder mere end 20pct. af marken.	1,0
§ 29, stk. 1, nr. 1	Slæt. Forbud mod omlægning.	Omlægning af tilsagnsarealet, herunder jordbearbejdning (fx etablering af vildtremiser eller læhegn).	1,0
§ 29, stk. 1, nr. 2	Slæt. Forbud mod anden gødning end den, der afsættes af græssende dyr.	Direkte tilførsel af gødning til arealet.	1,0
§ 29, stk. 1, nr. 3	Slæt. Forbud mod sprøjtning med plantebeskyttelsesmidler.	Sprøjtning under hegn beregnes som længden af overtrædelsen ganget med en fast bredde på 2	1,0

		meter. Sprøjtning af arealer under 100 m^2 rundes altid op til 100 m^2.	
		Brug af plantebeskyttelsesmidler på arealet.	1,0
§29, stk. 3	Græsning. Forbud mod etablering eller påbegyndt etablering af solceller	Etablering eller påbegyndt etablering af solceller på arealet	1,0
§ 13, stk. 2	Slæt. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Vandhul, sø eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20pct. af marken.	1,0
		Vandløb, grøft eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20pct. af marken.	1,0
		GLM-landskabselementer i form af søer over 100 m^2 op til 2.000 m^2. Søer over 2.000 m^2 som beskyttede efter naturbeskyttelseslovens §3.	1,0
§ 13, stk. 2	Slæt. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Opvækst af træer og buske uden græsningsegnet plantedække over 1,0 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20 pct. af tilsagnsmarken.	1,0 1,0
§ 28	Slæt. Tilsagn uden mulighed for at kombinere med grundbetaling.	Der søges om grundbetaling, selvom tilsagnet ikke kan kombineres med grundbetaling.	1,0

*Vægtningsfaktoren finder anvendelse på det godkendte tilsagnsareal, som ansøger har søgt tilskud for under tilskudskategorien.

Bilag 2: Rækkefølge for sanktionering ved overskridelse af 20 pct. fleksibilitet

I nedenstående liste står sanktionerne listet med de observationer med den mest permanente karakter og højeste sanktion øverst, og de observationer, der fører til den laveste sanktion nederst. Når der i sagsbehandlingen skal tages stilling til hvilke af kontrollens observationer, der skal indgå i de 20 pct. fleksibilitet – og derfor ikke skal sanktioneres - startes der for oven, og "fyldes op" i fleksibiliteten ned ad listen, til grænsen er nået. Hvis grænsen nås, inden alle områder med en bestemt observation er nået, tages den største observation først og dernæst de mindre, dog tages en mindre observation inden for kategorien, hvis den største ikke kan rummes i fleksibiliteten. Hvis der stadig er "plads i fleksibiliteten" og den største tilbageværende i en kategori ikke kan rummes inden for de 20 pct., tages der den næststørste osv. Hvis de sidste observationer inden for en kategori ikke kan rummes inden for de 20 pct., men der stadig er "plads i fleksibiliteten" fortsættes til næste kategori og processen gentages. De overskydende observationer sanktioneres efter gældende sanktionstabel.

Bilag 2.1 Sanktionering ved overskridelse af 20 pct. fleksibilitet

Kategori	Obs. nr.	Navn	Vægtningsfaktor hvis ikke indgår i de 20 pct.
1	3.7.1	Vandhul, sø eller lignende (ikke GLM-søer)	1,0 + bortfald
2	3.7.2	Vandløb, grøft eller lignende	1,0 + bortfald
3	3.2.3	Remise/vildtremise	1,0 + bortfald
4	3.2.4	Læhegn	1,0 + bortfald
5	12.1.9	Bevokset med træer eller buske, og uden græsningsegnet plantedække	1,0 + bortfald
6	11.4.1	Ingen dyr	1,0 + bortfald
7	11.4.14	Ingen dyr – udenfor hegn, inden for tilsagn	1,0 + bortfald
8	11.3.5	Arealet er ikke udnyttet til slæt	1,0 + bortfald
9	11.1.3	Arealet er ikke afgræsset	1,0 + bortfald
10	12.1.8	Bar jord som følge af naturlige forhold	1,0
11	11.1.2	Arealet er ikke afgræsset på grund af midlertidig oversvømmelse	1,0
12	11.2.2	Arealet er ikke synligt afgræsset den 15. september, men der har været dyr på arealet	0,5
13	11.3.3	Der er ikke taget slæt, men arealet er afgræsset	0,25

Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer 2027
(tilsagnstype 68 og 69)

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Nyropsgade 30
1780 København V

www.sgav.dk